

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Andra Kammaren. N:o 8.

Lördagen den 11 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. O. R. Themptander aflemnade följande Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) i fråga om medgifvande att för anläggning af en bibana från Hjerpens station till Bonäset använda besparingar å jernvägsbyggnadsmedlen;

2:o) angående J. Bergströms och W. Carlbergs, med fleres, frikallande från borgensansvarighet för återbetalning af två åt Wessman—Barkens jernvägsaktiebolag beviljade statslån;

3:o) med förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin;

4:o) angående beviljande af lån för fullbordande af tornbyggnaden å Linköpings domkyrka;

5:o) angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af kyrkoherdebostället Vexjö Domprostegården; och

6:o) angående meddelande af bestämmelser om vården och förvaltningen af Stockholms stads allmänna begravningsplatser.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner under förklaring att Kammaren skulle egna dem grundlagsenlig behandling; hvarefter samma propositioner bordlades.

§ 2.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

§ 3.

Upplästes ett till Kammaren inkommet, så lydande sjukbetyg:

Att Herr Presidenten m. m. K. J. Berg bör, såsom för närva-

rande besvärad af lungkatarrh, tills vidare icke lemna sina rum, be-
tygar.

Stockholm den 10 Februari 1882,

J. Molander,

Med. D:r.

§ 4.

Anställdes, enligt derom förut fattadt beslut, val af tjugufyra ledamöter i den nämnd, som enligt 103 § Regeringsformen och 69 § Riksdagsordningen eger att döma, huruvida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras viktiga kall bibehållas; och blefvo dervid i sådan egenskap utsedde, hvardera med 141 röster:

Herr *P. Andersson,*
 „ *B. Bengtsson,*
 „ *J. Boman,*
 „ *J. Eliasson,*
 „ *J. E. Ericsson* i Wäsby,
 „ *J. A. Eriksson,*
 „ *P. O. Ericsson,*
 „ *A. Göransson,*
 „ *G. Hæggström,*
 „ *A. Johansson,*
 „ *E. P. Jonsson,*
 „ *A. P. Lind,*
 „ *B. Lindgren,*
 „ *S. Ljunggren,*
 „ *J. Lovén,*
 „ *A. M. Lundberg,*
 „ *E. F. W. Meijer,*
 „ *N. Olsson,*
 „ *P. G. Petersson,*
 „ *A. Rundbäck,*
 „ *C. M. O. Schenström,*
 „ *S. L. Sjöblom,*
 „ *J. E. Wiksten* och
 „ *J. A. Öberg.*

§ 5.

Vid derpå anställt val af de tolf valmän, hvilka, jemte ett lika antal valmän från Första Kammaren, hade att, enligt 70 § Riksdagsordningen, utse komiterade för tryckfrihetens vård, blefvo af Kammarerna i sådant afseende utsedde, hvardera med 130 röster:

Herr *H. Andersson* i Nöbbelöf,
 „ *J. Andersson* i Baltorp,
 „ *A. W. Angel,*
 „ *K. P. Arnoldson,*
 „ *J. E. Ericsson* i Ahlberga,

Herr *S. A. Hedlund*,
 „ *C. Herslow*,
 „ *Axel Key*,
 „ *A. W. Ljungman*,
 „ *J. Marcuson*,
 Grefve *A. E. K. Mörner* och
 Herr *P. Persson* i Norrsund.

§ 6.

Herr Talmannen hemställde, under åberopande af derom mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, huruvida Kammaren ville besluta att i sammanträdet nästa Onsdag den 15 i denna månad företaga val af de tjugufyra valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare, äfvensom sex suppleanter för nämnde valmän; och biföll Kammaren denna hemställan.

§ 7.

Föredrogos och bordlades för andra gången Lag-Utskottets Utåtanden N:is 3, 4, 5, 6 och 7.

§ 8.

Till behandling förekom Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne.

De i detta Memorial framlagda, *från riksdagen år 1880* hvilande grundlagsändringsförslag antogos.

Hvilande grundlagsändringsförslag.

Derefter föredrogos det *från riksdagen år 1881* hvilande förslag om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.

Enligt detta förslag skulle nämnde paragrafs 12:te mom. erhålla följande lydelse:

“Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande; brotten umgällas med böter från trettiotre riksdaler sexton skillingar till och med ett hundra riksdaler, och skriften konfiskeras; *skolande med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej tillåtet är, äfvensom i utländskt lotteri.*“

Efter uppläsning häraf yttrade:

Herr C. A. Andersson: Vill man göra tillägg till våra grundlagar, bör man också se till, att dessa tillägg blifva till verkligt gagn. Nu tror man sig kunna hämma lotterispelet genom att förbjuda herrar tidningsutgifvare att i sina respektiva tidningar införa annonser om deltagande deri. För min del anser jag dock en dylik bestämmelse komma att blifva utan all betydelse, enär den på mångahanda sätt

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

skall kunna kringgås. Under fjoråret t. ex. medföljde såsom bihang till allmänna tidningarne tusentals exemplar af lotteriprospekt, och jag håller just nu ett sådant i min hand, hvilket man ansett skulle göra stor effekt, emedan å detsamma är anbringadt en större cliché. Nu kan visserligen Generalpoststyrelsen förbjuda, att dylika bihang åtfölja tidningarne. Men detta hindrar icke herrar kollektörer att till tidningarne insända sina tillkännagifvanden, åtföljda af dylika clichéer i miniatyr, med utsättande endast af utkomna vinster jemte namn och adresser. Äfven kunna kollektörerna sända herrar handlande i städerna och på landet dylika prospekter för att användas till omslagspapper; och enligt min åsigt måste det vara dessas ensak att till nämnda ändamål begagna dem. Det har också inträffat att herrar agenter rest omkring i städerna och så till sägandes "tappat bort" lotteriinbjudningar. I Malmö t. ex. hafva flera tusen sådana anträffats som på detta sätt dit inkommit. Dylika och andra sätt att tillvägagå för spridande af lotteriprospekter kunna icke hämmas af den föreslagna lagbestämmelsen, lika så litet som att kollektörer till herrar reqvirenter af lottsedlar i utländska lotteriinrättningar insända prospekter och inbjudningar till deltagande i lotterier, tryckta på mycket tunt silkespapper, så att en hel mängd af dem kunna inneslutas i ett bref, utan att befordringsafgiften härför behöfver höjas.

Dessa exempel har jag velat anföra såsom stöd för min åsigt, att det tillägg i Tryckfrihetsförordningen Riksdagen, nu möjligen kommer att besluta, blifver af högst ringa betydelse.

Under diskussionen i denna fråga vid sistlidet års riksdag yttrade en aktad ledamot af denna Kammare, att han i hela svenska pressens intresse ville rösta för förslagets antagande. Jag vill icke klandra denna hans åsigt, men jag tror för min enskilda del att lotterispelet icke är så demoraliserande som man i allmänhet antager detsamma vara. I det samhälle t. ex., hvilket jag har den äran tillhöra, finnas tusentals personer, som spela på lotteri; men jag har ännu icke hört någon som härigenom blifvit moraliskt eller ekonomiskt ruinerad. Deremot finnes det många, som genom omåttligt förtärande af spritdrycker blifvit förderfvade till både kropp och själ. Jag frågar derföre, om det icke vore konsekvent att i Tryckfrihetsförordningen äfven införa förbud mot annonsering om försäljning af spritdrycker?

Enda sättet för Sverige att få behålla de många millioner, som nu utgå till utländska lotterier, vore att Sverige sjelft inrättade ett statslotteri. Jag vet att jag såväl inom som utom Riksdagen skall blifva mycket klandrad för denna min åsigt, men jag ser saken hufvudsakligen från ekonomisk synpunkt och kan icke finna att det skulle vara mera nedsättande för svenska staten att taga profit af lotterispelet än af brännvinstillverkningen.

Man skulle kunna tro att jag nu har talat i egen sak; men jag får tillkännagifva att, fastän jag är boktryckare, jag dock icke är tidningsutgivare och således icke har vare sig gagn eller skada af om detta förslag går igenom eller icke. Jag har blott velat yttra detta för att framlägga de skäl, som föranleda mig att rösta för afslag å det föreliggande förslaget.

Herr Gumælius: Herr Talman! När denna fråga förevar i fjor i denna Kammare, uppträdde ett par af pressens män och yttrade sig mot det då föreliggande förslaget; och nu har redan, efter att denna fråga åter blifvit föredragen, en talare, som också i viss mån kan anses vara en pressens man, uppträdt och yttrat sig i samma riktning. Det må då vara mig tillåtet att yttra några ord i frågan; och det kan nästan anses vara min skyldighet att göra det:

Jag kan likväl icke instämma med desse talare. Jag skall emelertid icke med den föregående talaren inlåta mig i tvist derom, huruvida lotteri må vara lämpligt och om vi böra införa lotterier i Sverige eller icke; vi hafva nu gällande och förtydligad lag i detta fall och jag tror icke att vi nu egentligen hafva att behandla *den* frågan.

Jag skall tillåta mig att säga att till det oeffterrättighetstillstånd, som på detta område är rådande och som har blifvit påvisadt under många år af motionärer vid Riksdagen och erkänt af båda statsmakterna, är Riksdagen *icke* befans villig att med tillräcklig kraft uttala sig mot pressens befattning med lotteriannonser, hvarom då strid vid Riksdagen pågick. Det ena som det andra medverkade icke oväsentligt till ökad annonsering om lotterier. Det är nemligen en hel mängd af våra svenska tidningar som arbeta i så små och betryckta förhållanden, att de icke tåla vid ökade påkänningar. När Riksdagen lade på dem dessa höjda afgifter, sattes de därför i valet mellan att antingen rent af upphöra eller offra sin sjelfständighet för lokal eller politisk salariering eller ock öppna sina spalter för lotteriannonser, för att på detta sätt erhålla ersättning för förlusterna, der sådan kunde vinnas. Många valde då — och det var väl den enklaste utvägen — att låta lotteriannonsörerne i Köpenhamn och Hamburg eller på andra utländska orter betala de ökade utgifterna till postverket och sålunda bringa jemvigt i sina affärer.

För några år sedan, i en tid då postverket befann sig i bryderi, beslöt Riksdagen att lägga på tidningarne väsentligen ökade utgifter, dels i form af ökad andel, högre procent af prenumerationsmedlen, dels i form af höjda korsbandsavgifter m. m. Detta skedde samtidigt med att Riksdagen *icke* befans villig att med tillräcklig kraft uttala sig mot pressens befattning med lotteriannonser, hvarom då strid vid Riksdagen pågick. Det ena som det andra medverkade icke oväsentligt till ökad annonsering om lotterier. Det är nemligen en hel mängd af våra svenska tidningar som arbeta i så små och betryckta förhållanden, att de icke tåla vid ökade påkänningar. När Riksdagen lade på dem dessa höjda afgifter, sattes de därför i valet mellan att antingen rent af upphöra eller offra sin sjelfständighet för lokal eller politisk salariering eller ock öppna sina spalter för lotteriannonser, för att på detta sätt erhålla ersättning för förlusterna, der sådan kunde vinnas. Många valde då — och det var väl den enklaste utvägen — att låta lotteriannonsörerne i Köpenhamn och Hamburg eller på andra utländska orter betala de ökade utgifterna till postverket och sålunda bringa jemvigt i sina affärer.

Hvad särskildt beträffar lotteribilagorna som nyss varit på tal, så utgå de allenast ett korrollarium till lotteriannonserna; men derjemte kan jag upplysa derom, att postverket otvifvelaktigt för dem inkasserat väsentligt högre belopp än hela svenska tidningspressen tillsammans. Och då staten kan för sin kassa hålla till godo med dessa medel, må man icke undra öfver att tidningarne följa exemplet och för sina mindre kassor också hålla till godo med dem.

När vid 1880 års riksdag starka angrepp gjordes mot lotteriväsendet, vet jag att från tidningsmannasidan lemnades åtskilliga vapen i och för striden genom upplysningar till en af motionärerne och att jemväl till honom och till flere andra af Kammarens ledamöter lemnades den underrättelse att, om Riksdagen fortfarande skulle vara

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

obenägen att vidtaga någon åtgärd med lotterierna, vore anledning förmoda att flera tidningar, som dittills icke intagit lotteriannonser, skulle komma att göra det i det syfte, att derigenom medverka till sakens bringande på dess spets. Riksdagen ville emellertid år 1880 icke vidtaga någon åtgärd i det föreslagna syftet; och under loppet af samma år började en hel mängd tidningar, som förut icke gjort det, att intaga lotteriannonser; lotteriannonseringen drefs i större skala än någonsin. Samtidigt ökades också på grund af Riksdagens auktoritet och negativa hållning i frågan den så kallade lotterilitteraturen; och den har sedermera skjutit allt flera och fulare skott. Romaner af särdeles underhållig beskaffenhet, usla översättningar af dåliga böcker, som icke kunnat spridas utan att hafva ett lotteri till stöd, hafva utkommit i allt större mängd, i stora upplagor, och derigenom skadat och underminerat den ärliga och redbara litteraturen. Jemväl annat boklåds-kram, såsom "sällskapsspel" och musikalster af så klen beskaffenhet, att deraf icke skulle hafva kunnat säljas ett enda exemplar, om de icke varit förseglade och förklarats innehålla utsigt till en vinst, utkommo och rönste god afgang.

Frågan har nu trädt in uti ett annat skede. Vi hafva ju nu fått den begärda kungliga förklaringen öfver lotteriförordningen, som preciserar densamma; och till följd deraf hafva också de flesta tidningar vid senaste årsskiftet anständigtvis upphört att vidare intaga lotteriannonser. Jag tager likväl för alldeles gifvet att, om de röster, som förut talat till förmån för lotteriannonserna och hvilka äfven här i dag börjat låta höra af sig, skulle lyckas bringa frågan derhän, att icke heller nu några positiva åtgärder från Riksdagens sida vidtagas, så lär också i och med detsamma lotteriannonserns införande i tidningarne åter börja i stor skala. Jag hoppas därför, att det ifrågavarande grundlagstillägget skall vinna framgång och af regeringen godkännas och kungöras.

Men på samma gång jag uttalar denna förhoppning, vill jag icke underlåta begagna tillfället att yttra några ord om ett af de skäl, som i fjor här anfördes emot godkännandet af detta tilläggsförslag, hvilket skäl är det enda som synes mig vara af någon egentlig betydelse.

Det anfördes nemligen af en tidningsman, att man borde taga hänsyn till spridandet af utländska tidningar i Sverige, afsedda att främja lotteri. Deremot genmälde en dannedan, att man åtminstone icke borde befara att dessa annonser skulle förleda de *lägre* lagren i samhället att spela, enär dessa icke förstode utländska språk. Han hade dervid likväl förbisett en omständighet, nemligen att vi redan få oss påsända åtskilliga sådana tidningar från Danmark och att det hotar att blifva en verklig syndaflod af dem. Dessa tidningar tryckas i Köpenhamn, dels på svenska och dels på en slags skandinavisk-mesopotamiska och skickas sedan öfver till oss. Det var icke länge sedan man der utgaf en "modetidning" som uttryckligen förklarade sig vara afsedd egentligen för "svenska tjenstflickor" och åsyfta att på samma gång bringa dem stora penningvinster och vackra moder; — nämnda tidning upphörde snart af personliga skäl, men idéen är

användbar. Vi hafva äfven der nerifrån en tidskrift, benämnd "en" eller "en half million", jag minnes ej rätt hvilketdera, — hvars namn redan förespeglar dess läsare, att de genom att prenumerera på densamma, skulle kunna erhålla stora vinster. För min del får jag säga, att det skulle vara mycket illa, om man icke, på samma gång man godkände detta förslag, äfven erhöle någon trygghet emot detta olyckliga flöde af en så beskaffad, eländig och till förledande afsedd litteratur, som redan börjat och väl ännu mera kommer att från Danmark till oss öfverföras. På tal härom vill jag äfven erinra om den i offentligt tryck omtalade plan som lär vara å bane, att med understöd af affärsmän i Hamburg der eller annorstädes utgifva en för Sverige afsedd tidning, som skulle åsyfta att kringgå den nya lotteriförordningen.

Men jag hoppas att Kongl. Maj:t skall finna sig manad och äfven kunna på administrativ väg råda bot deremot; och är det, Herr Talman, under denna förutsättning och med denna förhoppning, som jag tillåter mig yrka bifall till föreliggande förslag.

Herr Wieselgren: Den förste talaren uppträdde med ett yrkande, som jag för min del icke kan instämma uti. Det är dock icke min mening att mångordigt redogöra för åsigtter i denna fråga, som här för ganska kort tid sedan blifvit framställda, och jag skall således icke tillåta mig att uppvisa den mindre starka grunden för de skäl, som kunna anföras för ett afslag å ifrågavarande tillägg i Tryckfrihetsförordningen. Jag vill endast helt kort påpeka, hurusom den ärade talarens framställning i hufvudsak inskränkte sig till att såsom motiv för afslagsyrkandet åberopa ett skäl och utvisa en väg, hvilka jag för min del fann båda lika dåliga.

Skälet han anförde var det, att, då svenska staten icke motarbetade njutningslystnadens tillfredsställande på vissa vägar, man icke heller kunde anse den böra motarbeta, att vinningslystnaden på vissa andra vägar tillfredsställes. Jag ber att få emot detta sätt att sluta inlägga en gensaga. Utan att vilja försvara att staten visar sig efterlåten på de områden, han påpekade, bestrider jag dock att man i denna efterlåtenhet kan finna något hållbart skäl för att anmana staten att äfven i andra fall visa samma beklagliga slapphet. Jag ber den ärade talaren sjelf betänka konsekvenserna af ett sådant slutledningssätt, och jag frågar honom, om han kan uppvisa någon enda beklagansvärd och förödelsebringande drift hos den menckliga naturen, mot hvilken staten icke på samma grund skulle visa sig tolerant eller också försöka att på bästa sätt sjelf tillgodogöra sig. Ty *det* var den väg, som den ärade talaren utvisade för oss; han önskade nemligen att, på det man icke utomlands skulle draga vinning af de svenska medborgarnes lystnad efter vinst, svenska staten skulle genom att sjelf anlägga lotterier inkassera spelarnes medel. Jag påstod att denna väg var dålig, och jag vidhåller detta påstående. Det skulle i sanning vara ganska beklagansvärdt, om staten icke hellre sökte förhindra att en stor del af dess medborgares inkomster förspildes på lotterier, än att den på sagda sätt tillgodogjorde sig en sorglig svaghet hos den menckliga

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

naturen, hvilken svaghet man torde kunna påstå är ganska allmän äfven hos vårt folk.

Jag yrkar bifall till det föreliggande förslaget.

Herr Lasse Jönsson: Då denna fråga förlidet år var föremål för behandling af Konstitutions-Utskottet, reserverade jag mig jemte fem andra utskottsledamöter mot detta förslag. Vi ansågo nemligen denna lilla fråga, om vi så vilja kalla den, icke vara af den beskaffenhet, att det föreslagna tillägget i Tryckfrihetsförordningen var hvarken så nödigt eller så nyttigt, som, enligt 38 § Riksdagsordningen, de förändringar böra vara, hvilka göras i någon af grundlagarne. För denna vår åsigt hade vi stöd af Konstitutions-Utskottets tillvägagående vid flera föregående riksdagar, då samma fråga var före, såsom åren 1872, 1873 och 1880. Vid sistnämnda års riksdag framkom frågan i någorlunda samma skick som förlidet år, men den föreslagna förändringen afstyrktes då af Konstitutions-Utskottet, undantagandes af tre af dess ledamöter. Frågan diskuterades mycket omständligt i Utskottet, men vi ansågo nästan allmänt att sättet för det öfverklagade ondas afhjelpande var illa valdt. Min enskilda öfvertygelse är också, att det föreslagna tillägget icke kommer att medföra åsyftad verkan, ty det finnes så många vägar att kringgå förbudet. Den ärade talaren från Malmö framhöll åtskilliga sådane, och jag skall be att få påpeka ytterligare en, som han icke omnämnde. Man ser numera, sedan med detta års början annonseringar af lotterier upphört, nästan dagligen i tidningarne — åtminstone är detta förhållandet med de skånska — hurusom det annonseras efter kommissionärer, åt hvilka utlofvas att utan något förlagskapital erhålla en årlig förtjenst af 500 ända till 1,200 kronor. Men annonsörerne äro inga andra än danska och tyska lotterikollektörer, hvilka önska kommissionärer för spridande inom Sverige af deras lotter.

Nu finnes der i hvarje by en eller flere landthandlande, som anmäla sig till emottagande af dylika kommissioner, och de få då till svar att frågan gäller försäljning af lotter, och att ju flitigare de äro i att sprida dessa lotter, dess större blir deras egen förtjenst. På det sättet kunna vi få en lotterikommissionär i hvarje by. Och skulle nu den föreslagna grundlagsförändringen komma till stånd, så fruktar jag att olägenheter deraf snart komma att visa sig. Som vi veta, så äro vissa slags lotterier hos oss medgifna, nemligen sådana som afse barmhertighetsverk eller uppmuntran af konsten. Men äfven för anställandet af dylika lotterier erfordras Konungens Befallningshafvandes tillstånd. Nu skulle det kunna hända, att en person kommer till en tidningsutgifvare och visar ett arbete, hvarpå han nedlagt mycken flit och möda. Han finner sig i mycket betryckta omständigheter, men skulle alltid bli något hjälpt, om han finge lotta bort sitt arbete. Men om då tidningsmannen ömmar för mannen och omtalar arbetet antingen i texten i sin tidning eller i en annons, så utsätter han sig derigenom att få ett tryckfrihetsåtal på halsen, med alla dess besvär och obehag.

För öfrigt anser jag att den lagparagraf, der det talas om straff för hädelse mot Gud, gäckeri af Guds ord och sakramenten, förne-

kelse af en Gud och ett lif efter detta, är alldeles för viktigt för att man der bör inlägga en bestämmelse, så intetsägande eller för litet sägande, som den som nu är i fråga.

Huru jag sålunda än betraktar saken, så blir min åsigt i år densamma som i fjor. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Borg: Jag skall taga mig friheten att i detta ämne framställa några anmärkningar, i likhet med hvad jag tillförne gjort, då samma fråga varit på tal. Till en början kan jag då icke underlåta att anmärka den något besynnerliga gång, som denna fråga hos Riksdagen fått. Vid 1880 års riksdag var nemligen Konstitutions-Utskottet, med undantag allenast af tre ledamöter, ense om att afstyrka samma förslag, som man nu vill att vi skola definitivt antaga. Visserligen fäste man sig då hufvudsakligen vid formen för det framlagda förslaget, men Utskottets betänkande ger dock ganska tydligt vid handen, att man äfven fann sjelfva saken betänkelig. I Första Kammaren yttrade sig bland andra f. d. Justitiestatsministern Carleson alldeles afgjordt mot förslaget och förklarade, bland annat, att han ansåg det vara en »anomali» att i en grundlag intaga förbud mot lotteriannonser, under det att bestämmelser om en hel del vida svårare förbrytelser icke der kunde finna plats. Äfven i denna Kammare höjde sig då ganska värtaliga röster mot förslaget, bland hvilka jag särskildt vill nämna Konsul Flensburg från Malmö. Han yttrade bland annat några ord, som jag ber att nu få uppläsa och lägga Kammarens ledamöter på hjertat. Han säger: »Jag nödgas för Kammaren tillkännagifva, att jag anser hela förbudet mot lotteriinstitutionen såsom föga öfverensstämmande med tidsandan och såsom ett oberättigadt förmynderskap öfver eljest frie män. Vi hafva ju religionsfrihet, tanke-, tal- och tryckfrihet, handels- och näringsfrihet, förutom många andra af lagen helgade friheter. Vi hafva frihet att ödsla bort vår tid och våra penningar på whist- och wiraspel, på biljarder och krogar, men vi hafva icke frihet att ödsla bort dem på lotterispel! Och dock, mine Herrar, staten som är så mån om sina barn, då det är fråga om lotterispel, har sjelf sitt lilla oskyldiga lyckohjul för obligationslottning».

Nu skall man helt säkert svara mig, att här gäller icke frågan lotterier, utan endast förbud mot lotteriannonser. Dervid ber jag dock att få erinra, att begreppet lotteri såsom något ohederligt alldeles icke är allmängiltigt. Man säger icke att lotteriet i och för sig är något ohederligt, ty då skulle ju staten icke medgifva något slags lotteri. Det är sålunda endast om *utländska* lotterier, som man icke bör få annonsera. Men jag frågar: Kommer man icke genom att så resonnera i sjelfva verket in på ett sluttande plan? Innebär icke detta, att hvad som är ohederligt i det ena landet, är det icke i det andra? Men kan man väl våga påstå att alla utländska lotterier äro ohederliga. Jag tror icke, att någon af Kammarens ledamöter, som känner till dessa förhållanden, vill påstå något sådant. För min del vill jag gerna tro, att alla lotterier äro hederliga, men dessutom vet jag, att det finnes många lotterier, som till och med äro ytterst nyttiga, såsom befrämjande

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

hvarjehanda goda ändamål. Så hafva vi i Köpenhamn ett lotteri inrättadt till förmån för dervarande idiothem. Äfven åtskilliga andra utländska lotterier finnas, afsedda att lemna understöd åt fattiga och nödlidande, och dessa kunna väl icke heller anses såsom förkastliga. Vi torde heller ej böra förbise, att Kejsaren af Österrike, Kejsaren af Tyskland, Konungen af Danmark, Storhertigen af Baden m. fl. samt dessas regeringar i sina stater tillåta lotterier. Hvad dessa potentater betrakta såsom moraliskt rätt, det skulle hos oss i Sverige anses så omoraliskt, att blotta omtalandet deraf eller inbjudningar att deri deltaga borde såsom skadliga och brottsliga förbjudas?

Hvarthän skall detta väl leda? Om vi härför också icke behöfva befara några noter från dessa främmande makter, så måste de dock finna det besynnerligt, att vi medelst en bestämmelse sådan som den ifrågasatta förklara alla slags utländska lotterier fördömliga, förutsättande att de äro ohederliga, alldenstund inbjudningar till dem ställas i jembredd med svåra förbrytelser enligt Tryckfrihetsförordningen och straffas som »lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande». Detta är en sida af saken.

Det föreslagna grundlagstillägget är vidare enligt min åsigt hvarken nyttigt eller nödvändigt; jag går tvärtom så långt, att jag anser det skadligt.

Det är icke *nyttigt*, emedan det ej uppfyller sitt ändamål att minska kännedomen om utländska lotterispel, ty tillkännagifvanden om och inbjudningar till deltagande i dylika, hvilka hittills på ofantligt många andra sätt än genom tidningarne blifvit spridda inom landet, skola blifva det i ymnigare mått, om den ifrågasatta lagförändringen antages, ty när spellusta finnes, bryter den sig alltid väg; stänger man för densamma en kanal på ett håll, så bryter den sig fram med så mycket större kraft på ett annat. Denna erfarenhet skall man komma att göra äfven här.

Den ifrågasatta lagförändringen är vidare icke *nödvändig*; ty om så vore fallet, skulle icke svenska Riksdagen under loppet af 37 år förr än nu hafva gjort den upptäckten? Och ingen lärer väl vilja påstå att representationen förr varit mindre insigtsfull än nu eller hyst mindre intresse för landets sanna väl än vi hysa. Först nu har man dock kommit derhän, att man vill utöfva förmynderskap för svenska folket i detta afseende. Mig synes detta förmynderskap alldeles icke nödvändigt, då man ju borde kunna förutsätta att med den upplysning, som blifvit spridd under de sista 30 åren, vi också numera mindre än förr skola vara utsatta för faran att blifva lurade på sådana företag som lotterierna.

Förslaget är slutligen *skadligt*, emedan det icke skulle qväfva begäret för spel, utan tvärtom komma detsamma att florera ännu mera än förut, om ock genom andra medel. Erfarenheten har nemligen alltid visat att, då man förbjudit folk att spekulera bäst de velat, resultatet blifvit att spekspekulationen tillväxt i stället för att aftaga; och samma resultat kommer nog äfven nu att visa sig.

Man har sagt att ett publicistmöte uttalat sig mot dessa annou-

ser; men, mine Herrar, ett fåtal af 30 à 40 publicister väger icke synnerligen mycket i vågskålen. Då bland Sveriges publicister, som uppgå till ett antal af 3 à 400, omkring nio tiondelar i sina tidningar införa dylika annonser, så bevisar detta tvärtom att — den stora majoriteten af publicisterna icke anse lotterispelet förkastligt; ty i så fall skulle de också tvifvelsutan i sina tidningar icke ha infört lotteriannonser.

Det är visserligen sant att konsekvensen kan synas fordra att, då man förbjudit sjelfva lotterierna, borde också inbjudningar till lotterier vara förbjudna; men enligt mitt förmenande förhåller det sig härvidlag med konsekvensen på samma sätt, som då man tagit ett falskt steg; har man en gång tagit det första, så tar man snart det andra och så undan för undan. Fortgå vi på detta sätt, så komma vi slutligen derhän, att vi angripa sjelfva tidningstexten; men det är väl ändå icke meningen. Jag hemställer ock till Kammaren: hvilketdera Kammaren anser vara mera förledande till lotterispel, antingen lotteriannonserna, hvilka ofta genom sitt puffande och innehållet i öfrigt tillkännagifva af hvad natur och beskaffenhet de äro och derigenom till stor del göra sig sjelfva oskadliga, eller införande i sjelfva tidningstexten af underrättelsen att den eller den personen vunnit högsta vinsten i något danskt, tyskt, österrikiskt eller italienskt lotteri till så och så många tusentals dukater, mark, livres eller dylikt? Jag tror att det senare sättet tusen gånger mera lockar till spel än de längsta annonsspalterna. Men vill man väl förbjuda det sättet? Nej; ty der ligger icke någon *direkt* inbjudning, utan blott en indirekt, ehuru den senare, som sagdt, obestriddigen är den farligaste, just därför att den lockar medelst fakta. Jag anser därför att det är så långt ifrån att målet vinnes på det sätt, som nu föreslagits, att man tvärtom dermed skadar sjelfva saken.

Äfven den formella behandlingen af frågan synes mig vara något kuriös. Såväl 1880 som 1881 års Konstitutions-Utskott hafva skrufvat sig för att i grundlagen införa bestämmelser af nu förevarande beskaffenhet. Att införa dylika bestämmelser som denna i en grundlag förefaller mig, jag kan icke neka dertill, ungefär som att bygga en lada tillhoppa med ett tempel.

Dessa äro hufvudskälen för mitt yrkande af afslag å punkten.

Jag har kanske alltför länge upptagit Kammarens tid, men jag har ansett mig skyldig att göra dessa anmärkningar, då det gäلت en grundlagsfråga. Vill Kammaren genom att antaga förslaget resa ett äreminne öfver Herrar Adlercreutz' och Gasslanders idé om förmynderskap i detta afseende för svenska folket, må så vara; för min del vill jag dock undanbedja mig delaktighet i en dylik ära, men ock i det löje, som, jag fruktar det, derigenom skulle från utlandet kastas öfver fosterlandet och en lagstiftningsåtgärd i slutet af 19:de århundradet.

Herr Jöns Rundbäck: Den siste ärade talaren har för Kammaren omtalat denna frågas besynnerliga gång. Men jag för min del finner denna gång alldeles icke besynnerlig, utan tvärtom helt natur-

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

lig. Så vidt jag har mig saken bekant och uppfattat frågan under loppet af många år, har allmänheten — jag kan åtminstone säga den hederliga allmänheten — hyst en ganska stor animositet mot lotteriskoj och lotterier i allmänhet; man har beklagat sig öfver att genom lag icke något kunnat uträttas för motarbetande af den lockelse, som ligger i lotterispelet. Denna åsigt om lotterierna har äfven funnit ett uttryck i flera vid riksdagen väckta motioner. Jag vill erkänna att det är icke någon lätt sak att lagstifta i en fråga sådan som denna, isynnerhet då det onda, man kämpar mot, finner talangfulla försvarare, hvilka kunna förtjena på att försvara densamma, men den goda sakens försvarare icke hafva något att derpå förtjena.

1844 års förordning mot lotterier har så tillämpats, att den icke innebär något förbud alls mot lotterier. Detta har varit orsaken till att lotterifrågan antagit större dimensioner än eljest. Riksdagens båda kamrar hafva derföre hos Kongl. Maj:t anhållit om förordningens förklarande och förtydligande i förening med införandet af skärpta straffbestämmelser. Båda Kamrarna hafva sammanstående beslutat att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig begäran, att Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder, hvarigenom andemeningen i berörda förordning blefve en verklighet; och Kongl. Maj:t har bifallit denna hemställan. Sådan har frågans gång varit. Först sedan detta skett kunde steget tagas till nu föreliggande ändring i Tryckfrihetsförordningen; och deraf förklaras det att Konstitutions-Utskottet icke år 1880 ansåg sig böra för Riksdagen framlägga ett så beskaffadt ändringsförslag som det föreliggande; ty hvartill tjenade det, sade man, att förbjuda lotteriannonser, så länge man opåtaladt kunde spela på lotterier? Men sedan man en gång fatt skärpta bestämmelser mot lotterispel, så syntes det vara af vigt att jemväl ett förbud mot lotteriannonser intogs i Tryckfrihetsförordningen. Detta är ock desto nödvändigare, som pressen i och för sina åtgöranden icke sorterar under någon annan lag än den nämnda, och vill man således ställa lagen om förbud för in- och utländska lotterier i harmoni med Tryckfrihetsförordningen eller, med andra ord, anser man att lotteriaffärer ej böra tillåtas, så är det nödigt och följdriktigt att jemväl annonsering af dylika företag icke få ega rum. Det är väl icke heller tänkbart eller möjligt att, sedan Riksdagen begärt och Kongl. Maj:t bifallit en förändring i allmän lag i det syfte, att lotterier skulle vara förbjudna inom landet, vi ändå skulle tillåta annonsering i tryck om utländska lotterier och derigenom på sätt och vis uppmuntra allmänheten att spela på dem.

Den förste talaren antydde att det nu ifrågasatta lotteriförbudet icke skulle göra mycken nytta, enär det funnes många andra sätt att befrämja spridande af lotterisedlar. Jag kan icke neka till att så är förhållandet. Men icke skall väl Riksdagen, derföre att det icke står i dess förmåga att förhindra *allt* möjligt ondt, deraf låta sig afskräckas från att förhindra hvad han *kan* förhindra.

I fjor hade vi här i Kamraren ett ganska skarpt resonnement om nu ifrågavarande grundlagsförändring. I voteringen röstade dock 40 emot och 135 för bifall till densamma. Jag hoppas det skall gå likaså i år.

En talare här ett par banker nedanför, som tillika är ledamot af Konstitutions-Utskottet, har påpekat, att lotterikollektörerna begagnade sig af många andra sätt att sprida lotterisedlar än det som nu ifrågasatta grundlagstillägg åsyftar att förekomma. Han påstod till och med, att det finnes en kollektör i hvarje by och att enhvar af dessa kollektörer skulle förtjena 1,000 kronor och deröfver. Jag vill då erinra, att Sverige består af sextio till sjuttio tusen hela hemman och att, då väl i allmänhet en by består af 2 eller 3 hemman, byarnes antal torde uppgå till icke minde än omkring 20,000. Det vore således en ganska vacker vinst, som tillkomme samtliga kollektörer i landet, och äfven om den icke skulle uppgå till det höga belopp, den ärade talaren antog, visar dock hans yttrande, att de utländska lotterifirmorna göra goda affärer på Sverige. Den vinst, de utländska lotterierna göra, kan väl nemligen icke beräknas mindre än till dubbla summan af hvad kollektörerna förtjena och måste således vara ganska betydande — ett förhållande, som jemväl bestyrkes af hvad en talare från Malmö för ett par riksdagar sedan meddelade om de stora vinster, de forna svenska industrilotterierna lemnat. Och ändock säger man, att intet bör göras till hämmande af denna spellusta.

Medan Herr Borg hade ordet, yttrade han, att det vore besynnerligt om hvad, som i ett land vore moraliskt, kunde vara omoraliskt i ett annat. Jag har hört omtalas, att i furstendömet Monaco finnes en vida beryktad spelbank, som till och med väckt en sådan uppmärksamhet, att i engelska parlamentet förekommit öfverläggningar om åtgärder för att söka få densamma indragen; men efter Herr Borgs maxim skulle, eftersom bankens verksamhet i Monaco anses moralisk, äfven alla andra länder anse detsamma. Och eftersom i Utah månggifvet anses moraliskt, så skulle alla andra amerikanska stater, ja alla andra länder, jemväl gilla månggifvet såsom någonting moraliskt. En sådan princip torde dock, derest den genomfördes, snarare verka till förstörande af allt hvad moral och sedlighet heter, något som det dock är hvarje stats oeftergiftiga pligt att befrämja.

Herr Borg sade vidare, att om man finge bort lotteriannonserna, skulle dock tillkännagifvanden af samma art komma att återfinnas i texten. Om en tidningsredaktör åtager sig något sådant — jag förmodar dock att det icke sker för intet — så vore då åtminstone detta hans handlingssätt just icke så — moraliskt.

Man säger vidare, att denna fråga dock alltid är en småsak. Meningarne härom kunna dock vara delade; den ene anser ett för en småsak, den andre ett annat. Enligt det moment af 3 § Tryckfrihetsförordningen, hvartill tillägg nu är ifrågasatt, är straff bestämdt för "lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande"; och så kunna äfven ofta anses dessa lotteriannonser, som uppmåna alla att spela och "bjuda lyckan handen", som det heter, medan dock flertalet af dem, som spela, vinna ingenting, utan förlora sina penningar. Dessutom ber jag att, med afseende å de yttranden som fäلتs om detta stadgandes obetydlighet, få erinra, hurusom i afseende å en annan klass af brott, nemligen ärekränkande beskyllningar, Tryckfrihetsförordningen icke innehåller

*Hvillande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

några som helst detaljer, utan endast hänvisar till bestämmelserna i allmän lag, 16 Kap. Strafflagen. Ingen lärer väl ifrågasätta att staten, som har till pligt att skydda sina medborgare för förtal och ärekränkning, och jemväl gjort det hvad tal och skrift angår, deremot skulle tillåta att i tryck finge genom pressen spridas sådana ärekränkande beskyllningar. Lagarne måste sättas i samband med hvarandra, så att ett verkligt skydd ernås, och äfven det tryckta ordets missbruk måtte genom lag förekommas. Nu hindrar väl icke detta, att ju icke ofta nog lagen öfverträdes, men skall därför intet skydd finnas? Så förekommer t. ex. i 6 momentet af 3 § Tryckfrihetsförordningen bland de uppräknade tryckfrihetsbrotten, "smådliga uttryck om Riksen Ständer eller någon af dess fördelningar"; men huru ofta hafva dock icke Herrarne i den dåliga pressen läst smutskastning å Riksdagen eller någon del deraf; detta hör ju snart sagdt till ordningen för dagen, fast man sätter sig öfver det. Men icke säger någon därför, att icke något skydd bör finnas? Och dock stödjade de herrar, som uppträd mot förslaget, hela sin bevisning på det förhållande att missbruk kunna ega rum, och säga att, eftersom missbruk kunna ske, böra vi ingenting göra. Vi hafva dock, för att taga ett exempel, en förordning, som förbjuder försäljning af gifter annat än under vissa villkor, men eftersom i alla fall många personer tagas afdaga genom gift, så kunde man fråga, hvad tjenar det då till att förbjuda försäljningen? Hela detta resonnement om missbruk duger med ett ord icke att bygga på, ty aldrig blifver väl menskligheten så moraliskt fullkomlig, att ett förbud skulle kunna hindra *alla* missbruk. Men hvad vi *kunna* göra i sådant syfte, böra vi dock göra.

En annan talare, Herr Gumælius, som emellertid talade för förslaget, meddelade oss den nyheten, att man i Tyskland håller på att uppsätta en tidning för att i Sverige sprida lotteriannonser. Äfven här af se ju Herrarne, hvilka storartade åtgärder man i utlandet vidtager och till följd af den stora förtjenst, som med företag af denna beskaffenhet är förenad, *kan* vidtaga för att komma åt sina millioner; men böra då icke äfven vi vidtaga några åtgärder just för att hindra sådant? En talare, som hörde till pressen, meddelade i fjor, fastän det nu blifvit bestridt af Herr Borg, att tidningsredaktörerna på publicistmötet — alla aktningvärdade personer — enhälligt förklarade, att de icke ville veta af några lotteriannonser. Jag känner också flere tidningar och redaktörer, som i sin mån motarbete denna sak på ett förträffligt sätt, och det finnes för resten mycket annat folk, som icke alls tycker om lotteriskojet, utan med ledsnad ser att pressen ej kan åstadkomma något deremot. Jag är dessa personer mycket tacksam för detta.

Jag vill ej uppehålla tiden längre. Vi hade redan i fjor frågan på tal och den är af den enkla beskaffenhet, att jag håller före, att hvar och en, som gillar ett förbud mot lotteriannonsers införande i tidningarne och anser sådana annonser omoraliska och för folket fördärliga — och den åsigten har såväl Riksdagen i sin helhet som Andra Kammaren uttalat — må rösta ja; den det ej vill, röstar nej och

har dermed gifvit tillkänna att han anser riktigt att sådana annonser i tidningarne införas.

Jag yrkar bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Herr Sam. Johnson: Jag har endast begärt ordet, för att gifva tillkänna, att jag i denna fråga icke ändrat åsigt sedan förledet år. Jag röstade då emot föreliggande förslag och kommer att göra det äfven nu. Jag är visserligen långt ifrån någon vän af lotterispel, isynnerhet på utländska lotterier, men jag är också fullkomligt öfvertygad om, att den nu föreslagna grundlagsförändringen ej i ringaste mån skulle inverka hämmande på spellusten; dertill finnes ingen möjlighet.

Till hvad den förste ärade talaren i denna fråga yttrade vill jag blott lägga några ord. Han sade, att lotterikollektörerna skickade sina bref öfver allt till städerna och landsorten, till handlande m. fl. Ja, icke allenast till handlande sända de sådana bref, utan äfven till industriidkare, handverkare och landtbrukare i större eller mindre skala i hvarenda vrå och vinkel; och jag tror att härigenom åstadkommes mycket mer skada än genom tidningarnes annonser. Det finnes icke så få personer, som spela på lotteri. Jag har varit i tillfälle att se — från såväl högre som lägre folk — både bref och penningar, som i betydlig mängd gått till utlandet. Om derföre den förste ärade talaren väckt motion om inrättandet af ett inhemskt lotteri, skulle jag icke det ringaste dragit i betänkande att med min röst bidraga dertill. Att deremot genom lagbestämmelser söka hämma lusten att spela på utländskt lotteri tror jag, som sagdt, icke går för sig.

Jag har blott velat säga detta och får för öfrigt yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Hedlund: Sedan jag förledet år yttrade mig emot, att det föreslagna tillägget i grundlagsparagrafen skulle blifva hvilande, har jag, i likhet med den siste talaren, icke haft anledning, att, vare sig på grund af erfarenheten eller andra omständigheter, ändra min mening. Mina skäl härtill, hvilka jag skall be att få delvis upprepa, äro dels af principiell natur, dels sådana, som föranledas af hänsyn till det praktiska utförandet. Det principiella skälet är hufvudsakligen det, att vår grundlag synes mig redan vara aldeles tillräckligt belamrad med sväfvande bestämmelser, för att man skulle öka den med ännu flera samt att det är betänkligt att i lagstiftningen införa stadganden, som kunna blifva rättfällor för oskyldiga personer och framför allt att införa ett stadgande som detta, hvilket på en gång är för vidsträckt och för trångt. För vidsträckt är det nemligen i den mening, att det lägger en preventiv bestämmelse till en lagparagraf af special natur, nemligen lögnaktiga och förvillande framställningar. Der är brottskategorien uttryckt, som statens lagar, sedan brottet är begånget, skola straffa; men i slutet af detta stadgande skulle nu inläggas en föreskrift, som faller inom den preventiva lagstiftningens område. För trångt deremot är stadgandet derigenom att det fäster

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

sig endast vid lotterier. Skulle man hafva ett stadgande af denna beskaffenhet i grundlagen, så borde det ega tillämpning på *allt* sådant, som är i svensk lag förbjudet; ty jag medgifver gerna att det ligger vikt på det argumentet, som framhåller, att det är i svensk lag förbjudet att utbjuda och sälja lotter, men att det står öppet att i tidningarne annonsera derom. Detta är likväl icke det enda förhållande, der detta argument eger tillämpning. Det är t. ex. i svensk lag förbjudet att hålla vissa andaktsöfningar, och detta förbud har tillföre varit ännu mer vidsträckt; då borde annonser om möten för sådant ändamål ej få i tidningarne införas. Det är, såsom den föregående talaren anmärkte, förbjudet att sälja gifter; och då borde äfven förbud förefinnas mot annonsering om sådan försäljning. På samma sätt förhåller det sig med skämda varor, hvarom annonser i tidningarne ofta förekomma. Skall man slå in på en lagstiftning inom detta område, så bör man, som sagdt, förbjuda saluannonser om *allt*, som är i svensk lag förbjudet till försäljning. Förbudet kommer då åtminstone att hvila på en *grundsats*, men icke på ett särskildt konkret fall, hvilket må falla under den administrativa myndigheten, men näppe- ligen bör ingå i *grundlagen*.

Det förefaller derföre enligt min uppfattning något stötande att i lagstiftningen införa en sådan paragraf som denna. Det har dessutom af erfarenheten visat sig, att den praktiska nyttan af detta förbud icke kan motsvara hvad man deraf väntar. Flertalet af Sveriges tidningsutgifvare hafva redan alldeles själfmant, i öfvertygelse om det orätta i lotteriannonserna, afstått från sådana annonsers införande i tidningarne; och detta räknar jag dem till heder. Men det oakadt klagat man öfver lotterispelets tilltagande. Således har icke den omständigheten att annonseringen upphört bidragit att minska kolporteringen. Men det kan inträffa att mången tidningsutgifvare, som hitills af moraliska skäl afhållit sig från att i sin tidning intaga lotteriannonser, till följd af det missmod, som man gerna röner när staten genom lagstiftningsåtgärder inblandar sig i något, som han icke bör på den vägen taga befattning med, vänder sitt sinne till en annan ytterlighet och resonnerar som så: jag skall visa staten att jag trots hans lagstiftning skall införa dessa meddelanden i min tidning. Ty i ifrågavarande förslag står blott taladt om förbud mot *inbjudning* till deltagande i lotterier; och jag vill fråga om ett sådant förbud kan hindra en tidningsutgifvare att i tidningen *tillkännagifva* t. ex. att den eller den dagen kommer att i Köpenhamn försiggå en lotteridragning, hvarvid de eller de vinsterna komma att utfalla. Detta vore icke någon inbjudning, utan endast ett tillkännagifvande. Jag kan för öfrigt finna på många former för att meddela underrättelser om lotterier. En föregående talare yttrade alldeles riktigt, att det icke så mycket är de långa lotteriprospekterna, utan den enkla notisen om att den eller den fattiga torparen nere i Småland o. s. v. vunnit den eller den stora vinsten på det eller det lotteriet, som lockar en mängd folk att spela. Detta är ganska riktigt. Så hörde jag för icke längesedan omtalas, att en enda vinst å Köpenhamns lotteri ökade lottförsäljningen i den ort, der vinsten utföll, i stor skala. För-

bjud då alla meddelanden om *lotterivinster*, ja, om allt hvad lotteri heter. Nu kan man visserligen säga, att detta vore en allt för våldsam åtgärd, då man, såsom en föregående talare anmärkte, väl icke får anse allt hvad till lotterier hör som någonting brottsligt. Man kan väl icke föreställa sig att, om så vore, en mängd aktningstvårda regeringar skulle tillåta lotterispel. Då en talare mot detta argument framhöll spelbanken i Monaco som bevis på, att en regerings omdöme ej är alltid tillförlitligt, så var hans argumentation temligen svag, ty dermed eger ett alldeles motsatt förhållande rum. Hela världen med undantag af fursten i det lilla Monaco har utdömt spelbankerna såsom förderfliga; och man har derföre också till och med varit betänkt på att inkräkta på denne furstes suveränitet i denna del. Men hela världen har icke fält detta omdöme om alla andra slags lotterier. Tvärtom finnes intet land i världen, som delar den stränga uppfattning vi i det fallet hysa. Vi stå ensamma i vår uppfattning om lotterispellet, liksom fursten af Monaco i sitt land står ensam om sin uppfattning rörande spelbanker. Vi säga, att vi betrakta lotterispellet såsom någonting skadligt, oaktadt alla andra länder anse det tillåtligt. Kanske misstager jag mig härutinnan; men jag erinrar mig ej för tillfället något land, som delar denna vår stränga åsigt. Hvari ligger nu denna vår oro för lotterier? Jo, så vidt jag kunnat bedöma, deri att, när det är fråga om utländska lotterier, "penningarne gå ur landet". Detta är visserligen ett lofligt bekymmer; jag vill icke förneka det all betydelse; men jag tror likväl icke, att vi derför böra inrätta något statslotteri i vårt land. Åtminstone skulle jag vara mycket tveksam att blott af den anledningen vara med om någonting sådant. Ett långt viktigare skäl till oro tror jag deremot förefinnes i den omständigheten, att det anses demoralisera folk att så der lefva på hasard. Man säger, att de, som vänta en spelvinst, äro likgiltiga för arbete och vårda sig ej om sin tillvaro, såsom sedliga människor böra göra. Jag vill icke underkänna detta argument, men jag tror dock icke, att det gäller mycket, om man ser saken i stort. Vi anföra ofta danskarne och äfven tyskarne såsom flitiga och sträfsamma folk. I Danmark florerar just nu dessa lotterier; och ändå har man icke funnit, att de utöfva något menligt inflytande på det danska folkets karakter. Ett annat argument är, att staten bör skydda den svage mot sig sjelf. Om en person samlat en liten sparpenning och vill uppoffra den på lotterier, så bör staten träda emellan för att skydda honom mot denna sin åtrå. Ja, det vore visserligen ett högst aktningstvårdat bemödande af staten att på detta sätt vilja skydda den svage, och staten har ju äfven försökt det på åtskilliga områden; men här möter den viktiga satsen: det är icke lätt att korrigera sederna genom lagarne. Kunde man göra människorna förträffliga genom lagar, så blefve det lätt att lösa civilisationens stora uppgift; men så förhåller det sig icke i verkligheten. En österrikare berättade en gång för mig, att i Wien utkomma hvarje dag ordningsstadgar till folkets välfärd, men -- tillade han -- lyckligtvis efterlefva vi dem icke. Jag tror icke, att det är nyttigt att hafva för många föreskrifter för ett folks görande och låtande, utan man bör hellre söka väcka

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts).*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

det sedliga medvetandet hos folket och på det sättet nå målet. I afseende på bränvinskonsumtionen till exempel är det efter min öfvertygelse icke nyttigt att hafva krogar i hvarje hörn; men lika betänkligt vore det också att alldeles stänga alla sådana serveringsställen.

En af de förste talarne i ämnet, min vän Gumælius, påpekade, att man till följd af denna lagstiftning i Danmark vore betänkt på att uppsätta annonsblad för att här i landet sprida kännedom om de danska och tyska lotterierna. Han tillade, att detta vore en olycka, ett ondt; han visste icke, huru vi skulle kunna befria oss derifrån, men han hyste ändå den förhoppningen, att vår regering skulle kunna finna någon utväg att förhindra detta onda, och i den förhoppningen ginge han in på förslaget. Men huru skall regeringen finna en sådan utväg? Såvidt jag förstår, kan förhoppningen realiseras endast derigenom att vi slå in på en ny lagstiftningsväg, den att konfiskera utifrån inkomna tryckalster, äfven då man ej kan åtala dem; men jag tror att man bör betänka sig två gånger, innan man beslutar sig för en sådan utväg.

I likhet med en föregående talare anser jag hela denna lagstiftningsåtgärd icke vara nödvändig. Om jag också icke i likhet med honom anser den vara skadlig, tror jag dock att den icke skall lända till något gagn. Fördens skull vidblifver jag min förut uttalade mening, att Tryckfrihetsförordningen icke bör belamras med detta tillägg, och yrkar således afslag å punkten.

Herr Danielson: Jag hade icke ämnat att uppträda i denna fråga; men då flere af Utskottets ledamöter nu upprepat hvad som i fjor förekom, när frågan då förelåg till behandling, vill också jag säga några ord, helst jag inom Utskottet med min röst bidragit till det beslut af Utskottet, som nu föreligger.

Jag tror, att en del af de talare, som yttrat sig, gjort frågan för liten, en annan del åter gjort den större än den är; och jag anser det därför vara bäst att återgå till det måttliga och se saken sådan den verkligen är. För min del tror jag, att Kammaren bör bifalla det förslag, som nu föreligger, helst Kammaren i fjor förklarade det hvilande med stor majoritet, efter hvad jag vill minnas med 135 röster mot 40, som röstade för afslag. Kongl. Maj:t har, som bekant, sedan dess utfärdat en förordning, som i någon mån reglerar gränserna för lotteriannonser; och att Kongl. Maj:t vidtagit denna åtgärd på grund af den skrifvelse härom Riksdagen i fjor aflät, är ju också allmänt känt. Just den åsigt, som i fjor gjorde sig gällande inom Riksdagen, eller att låta detta förslag hvila till grundlagsenlig behandling, tror jag har varit orsaken till att regeringen utfärdat ofvannämnda förordning. Skulle Riksdagen nu ändra åsigt, och skulle detta förslag nu falla, så skulle det verkligen se mycket besynnerligt ut. Riksdagen skulle derigenom förklara sig ogilla den utaf regeringen på Riksdagens egen begäran utfärdade författningen.

Den förste talaren i frågan har anmärkt mot förslaget, att det finnes många andra sätt att sprida dessa lotteriannonser än genom inbjudningar, bland andra t. ex. genom kolportörer. Detta är sant;

men genom förslagets antagande blifver ändå åtminstone *ett* spridningssätt lotteriannonsörerne betaget; och redan det är icke så litet. För min del har jag tyckt mig märka — och jag tror att hvar och en, som läst tidningar, på det nya året gjort samma rön — att tidningarnes utseende redan nu rätt väsentligt vunnit derpå, att man sluppit se de långa annonserna om utländska lotterier. Det föreliggande förslaget beröfvar oss dessutom icke helt och hållet friheten att läsa lotteriannonser. Förslaget stadgar nemligen böter endast för annonser om inländskt lotteri, som ej är tillåtet, äfvensom utländskt lotteri. Är inländskt lotteri deremot tillåtet, så får det äfven kungöras på vanligt sätt. Förslaget bringar enhet mellan allmän lag och tryckfrihetslagen; hvad som i den förra nu är förbudet, blir det äfven i den senare. Man bör derföre se till saken i dess helhet och hvarken taga den för lamt eller för hett. Genom bifall till förslaget kommer, tror jag, reda att bringas i förhållandena, utan att den, som har en oemotståndlig lust att spela på lotteri, derigenom lider skada. Må vara att denna lust icke betages honom derigenom att lotteriannonserna försvinna ur tidningarne; men jag tror dock, att det skall göra någon nytta att få bort dem. Jag anser derför, att denna Kammarare bör bifalla förslaget. Om så icke sker, hafva vi på sätt och vis återgått till de gamla förhållandena. Jag yrkar som sagdt bifall till förslaget.

Herr Lasse Jönsson: Det var endast med anledning af en talares här bakom mig yttrande, som jag begärde ordet. Han påstod nemligen, att jag, då jag förra gången yttrade mig, hade sagt, att många "lotterikolportörer" förtjenade tusentals kronor endast på denna befattning. Jag sade ej något sådant, utan jag talade endast om, att i annonserna utlofvas åt agenten att utan förlagskapital kunna förtjena flere hundra kronor. Jag har för öfrigt icke något att tillägga, utan vidhåller mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: För min del anser jag att något bör göras till förekommande af svenska folkets begär att deltaga i lotterispel och derom tror jag också att hvar och en, som tagit kännedom om nu föreliggande förslag och den deröfver i fjor förda diskussionen, lätt kan blifva öfvertygad. Men jag vågar betvifla, att rätta sättet att förekomma detta missbruk är att bifalla det förslag till grundlagsförändring från Konstitutions-Utskottet, som nu föreligger. Der förbjudes nemligen att genom tidningar inbjuda allmänheten till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej tillåtet är. Ett sådant stadgande anser jag för min del icke blott onyttigt, utan till och med skadligt, ty beträffande otillåtna inländska lotterier hafva vi ju redan så bestämda stadganden, att mig veterligen några dylika lotterier icke kunna här existera. Och skulle ett sådant lotteri ändock hos oss uppstå, så hafva vi ju redan en lag, som stadgar straff derför. Inbjudningar till otillåtna lotterispel annorledes än i tidningar böra vederbörande således redan nu kunna få reda på och förekomma. Således ligger det enligt mitt förmenande ingen skada deri, att in-

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

bjudning till deltagande i inländskt lotteri får annonseras i tidningarne; annonsering om andra än tillåtna inhemska lotterier kan ej gerna förekomma.

Hvad beträffar möjligheten att hindra spel på utländska lotterier genom förbud att i tidningarne införa utländska lotteriannonser, så skulle jag vara den förste att ingå på en lag i sådant syfte, för så vidt jag ansåge att deltagande i utländska lotterier derigenom kunde förekommas. Men min öfvertygelse är, att detta stadgande icke är tillräckligt härför. Hvar och en vet nemligen att det finnes många andra sätt, på hvilka lotteriannonser kunna utkolporteras. Således är ingenting vunnet genom detta stadgande. Man skulle tvärtom genom att bifalla Utskottets förslag kanske ådraga sig åtlöje, just derföre att man genom denna lagförändring icke kan förekomma det man vill förekomma.

Jag sade att något måste göras till förekommande af nu rådande missbruk med lotterispelet. Men på samma gång måste jag erkänna, att — huru man än vill stämpla detta mitt uttryck — jag för min del tror det rätta vara att anordna inhemska lotterier. Man kan jemföra detta förslag med statens sätt att gå till väga vid tillverkningen och försäljningen af bränvin; den jemförelsen synes mig icke vara så illa vald. Det är nemligen lika omöjligt för den vinningslystne att afstå från lotterispelet, som det är svårt för den njutningslystne att undvika förtärandet af spirituösa drycker. Man borde derföre ordna så, att af dessa ovanor uppkomme den minsta möjliga skada. Jag vill härmed visst icke påstå, att svenska staten bör ordna sitt lotteriväsende på samma sätt som andra större nationer gjort, utan vi borde anordna ett premielotteri, der icke staten får någon direkt vinst, utan denna skulle helt och hållet komma deltagarne i lotteriet till godo. Staten skulle t. ex. kunna utlemna obligationer, löpande med 3 procent ränta och $1\frac{1}{2}$ procent premie. Deri tror jag icke skulle kunna ligga något, som kunde stämplas såsom skadligt. Svenska folket, ej utländingen, droge nytta af sitt vinningsbegär, och en väl behöflig kapitalbildning inom landet skulle befrämjas.

Jag kan, såsom jag redan sagt, icke inse att det nu föreliggande förslaget afhjelper det onda, det skall afhjelpa; och på denna grund yrkar jag afslag å detsamma.

Herr Sjöberg: Bland de många skäl, som vid nästlidne riksdag anfördes mot nu ifrågavarande förslag, var ett och förmodligen det mest framstående det, att begreppet "lotteri" vore så obestämdt, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t begärt förklaring eller närmare bestämmande af detta begrepp och att Konstitutions-Utskottet således gått saken allt för långt i förväg, då det framkommit med förslag till en grundlagsändring, innan någon ändring af den ekonomiska lagen kommit till stånd. Numera gäller icke det skälet, ty Kongl. Maj:t har nyligen, eller icke längre sedan än den 6 Augusti 1881, utfärdat en förordning, som närmare och tydligare bestämmer detta begrepp. Skälen mot det föreliggande förslaget äro i öfrigt nu desamma, som man i oändlighet fick höra senaste riksdagen med mer eller mindre

styrka framhållas. Man kan, säger man, icke förekomma eller motverka böjelsen för lotterispel genom bifall till detta förslag; den böjelsen är oemotståndlig, söker sig alla möjliga utvägar — och den har tusentals sådana — att på ett eller annat sätt kunna tillfredsställas. Jag hemställer dock, mine Herrar, om icke den synpunkten förtjenar afseende, som jemväl sökte göra sig gällande vid förra riksdagen, men som man då icke tillräckligt fäste sig vid, den nemligen, att det ligger ett slags nödvändighet i, att en statens grundlag står i öfverensstämmelse med en allmän lag eller författning, eller, med andra ord, att, om det genom särskild lag är förbjudet att kungöra lotterier eller försälja lottsedlar o. s. v., så borde väl också ett sådant förbud gälla i fråga om pressens alster, så att icke dessa genom grundlagens helgd vore fritagna från hvad som i allmänhet stadgas i afseende på lotterispel. Mig åtminstone synes det, att, om också icke något annat skäl talade för detta förslag, det åtminstone för konsekvensens skull vore en nödvändighet att ställa dessa författningar i öfverensstämmelse och samklang med hvarandra; detta skäl är för mig, äfven om hvarje annat skulle saknas, fullt tillräckligt.

Fere talare, i synnerhet den som först yttrade sig i frågan, hafva ordat om åtskilligt, som, såvidt jag förstår, icke hör till saken. De hafva nemligen, såvidt jag rätt uppfattat deras mening, talat om, att lotterispel *icke är något ondt*; en talare förmenade till och med att det vore något *ganska godt*. Men redan för nära nog fyrtio år sedan har den svenska lagstiftningen stämplat lotterier såsom något olagligt; och det lönar ju då icke mödan att vidare tala om den saken, om den möjliga *nyttan* och *fördelen* af dem. Allt nog: Kongl. Maj:t och Riksdagen hafva begge uttryckligen förklarat, att de ause lotterier vara något olagligt och sålunda icke böra finnas.

Man har här anført en hel mängd exempel på länder, hvarest lotterier äro tillåtna, och regeringar, som utfärdat förordningar i syfte att *befrämja* lotteriväsendet; och man har, för sensationens skull, äfven omnämnt storhertigdömet Baden. Men, mine Herrar, det finnes också länder af en viss betydighet, der lotterier *icke* få existera; och jag tror, att särskildt den ärade talare, som yttrade sig i andra rummet, måste erkänna, att den franska republiken äfven är en stat, vid hvilken afseende bör fästas. Der gällande stadganden rörande lotterier lågo hufvudsakligen till grund för 1844 års förordning i ämnet. Der, liksom här, äro endast lotterier för välgörande ändamål och för konstslöjdens befrämjande tillåtna. Der finnas således icke lotterier. Äfven i England äro lotterier förbjudna. Dessa båda länder torde väl kunna motväga dem, som af honom åberopats, Tyskland, Italien, Österrike med flera.

Herr Lasse Jönsson förmenade, att Herr Jöns Rundbäck uti den anmärkning, han framstälde emot en af Herr Jönsson förut gjord invändning mot det förevarande förslaget, skulle gjort sig skyldig till en oriktig uppgift. Jag vill tillåta mig att framkomma med en annan anmärkning mot Herr Lasse Jönsson, nemligen i fråga om de der kommissionärerne, som så beredvilligt skulle låna sin hjälp till lotteriedlars kringspridande. Göra de detta, så är det mycket beklagligt,

Hvilande grundlagsändringsförslag.
(Forts.)

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

framför allt för dem sjelfve, ty om vederbörande åklagare eller annat hederligt folk här och der fäster uppmärksamheten derpå, blifva de ganska strängt bestraffade, med böter ända till *ett tusen kronor*; — ändå något — synes det mig — af beskaffenhet att kunna hejda lusten för lotterispelets underblåsande genom lottsedlars försäljning. Herr Lasse Jönsson anförde ock, såsom jag vill erinra mig, det skälet, att om en person i behöfvande omständigheter vänder sig till en tidningsredaktör och begär att i tidningen få införd en lotteriannons, tidningsredaktören, hos hvilken denna anhållan göres, skulle villfara hans begäran af rent medlidande, utan att vidare tänka på saken eller att han därför kan fällas till ansvar. Men om tidningsredaktören är så okunnig, att han icke vet, att vederbörandes tillåtelse till annonsens införande fordras, och icke känner förbudet, blir det hans ensak. Icke bör man af medlidande med en sådan okunnighet afslå detta förslag.

Den ärade representanten från Göteborg har ock anført åtskilligt, som i allmänhet icke innehöll annat än ett upprepande af hvad han vid föregående riksdag i frågan andragit. Det vill synas mig vara obehöfligt att ingå i några närmare detaljer af detta hans uttalande i förevarande fråga. Men ett yttrande undföll honom, som väckte min synnerliga uppmärksamhet. Han sade nemligen, att, om detta förslag blefve antaget, skulle det hos den hederliga tidningspressen väcka ett missmod, som kunde medföra den beklagliga följd, att äfven sådana tidningsrepresentanter, som nu af sin hederskänsla afhållas från att i sina tidningar intaga lotteriannonser, skulle af detta missmod föras derhän att i ledande artiklar framhålla sådant, som icke kunde såsom annons i tidningen intagas. Jag vill icke tro, att något så bedröfligt skall inträffa; men skulle detta missmod gripa någon tidningsrepresentant, i synnerhet om det träffade den ärade representant, som yttrat dessa ord, vore sådant högst beklagligt. Jag hoppas och tror likväl, att han under alla förhållanden icke skall göra sig skyldig till något dylikt, och att således hans tidning allt framgent skall hålla sig ren från lotteriannonser och derjemte från hvarje försök till kringgående af en lag sådan som den, hvarom nu är fråga.

En annan talare slutade sitt för öfrigt temligen vidlyftiga anförande med att yttra något om en minnesvärd, som genom antagande af detta förslag skulle resas åt två män, som förr tillhört denna Kammare. Den ene af desse män är redan hädangången och kan således icke längre försvara sig mot de angrepp, som rigtas emot honom, och den andre kan icke heller här ingå i något genmäle. Men jag tillåter mig hemställa, om under öfverläggningen i en allmän fråga det må vara lämpligt att i denna Kamnare söka kasta ett skimmer af *åtlöje* — jag vill icke säga något värre — öfver två män, hvilka, såvidt jag kunnat finna, hvar i sin stad visat sig vara både kunskapsrike och i sitt uppträdande här alltid ledde af hederliga afsigter. Det synes mig som om grannlagenheten borde bjuda att icke framkomma med sådana yttranden.

Jag har måhända redan allt för länge tagit Kammarens tid i

anspråk och slutar derföre med att yrka bifall till Konstitutions-Utskottets förevarande förslag.

Häruti förenade sig Herr *Lyth*.

Herr Liss Olof Larsson: Då denna fråga förut förevarit i Kammaren, har jag städe stått på deras sida, som yrkat afslag och jag gör fortfarande på samma sätt. Jag är nemligen alldeles icke öfvertygad om nödvändigheten af ett sådant stadgande som detta i grundlagen.

Jag uppkallades egentligen af en talare, som såsom hufvudargument för bifall anförde att det skulle se besynnerligt ut, om Andra Kammaren nu ändrade åsigt, fastän han förut varit för förslaget. Det väckte min förvåning att just från det hållet ett sådant skäl skulle framkomma, då talaren sjelf utgör ett lefvande vittnesbörd derpå, huru man kan sadla om i denna fråga och således sjelf ej borde åberopa åtminstone den omständigheten såsom skäl för sin åsigt. Jag skall taga mig friheten uppläsa några strofer af hans yttrande i frågan vid 1880 års riksdag, icke i afsigt att dermed rigta någon förebräelse mot honom, ty jag anser att det må vara honom likasom mig förbehållet att, då goda skäl att ändra åsigt i en sak finnas, äfven göra det; men om jag ämnar uppläsa en del af hans anförande, så är det derför att deri förefinnas sådana skäl, som bäst tala för afslag å föreliggande förslag. Jag kommer derför att åberopa detsamma, då jag sjelf icke skulle kunna säga orden lika bra.

Jag anser våra grundlagar alltför viktiga för att tummas för sådana småsaker som den nu ifrågavarande. Särskildt vill jag ej vara med om att onödigtvis ändra tryckfrihetslagen, emedan jag anser det farligt att skärpa dess straffbestämmelser. Jag medgifver villigt, att tryckfriheten i många fall missbrukas, men det kan derför ej falla mig in att vilja stadga några förbud för eller lägga någon hämsko på tryckfriheten, i synnerhet som jag räknar på att folkets upplysta ömdöme icke är mindre nu än förut, utan tvärtom större, och att således folket sjelft kan skilja mellan godt och ondt. För blott några få dagar sedan hade t. ex. några tidningar, hvilka jag tror stå temligen högt inom vissa kretsar i vårt land, sådana uttalanden mot vår nuvarande regering och denna Kammares majoritet, att jag tror, det man näppeligen kunnat yttra skarpare saker om lottsedlarne. Men icke skulle det någonsin falla mig in att vilja införa någon bestämmelse i grundlagen, som kunde hindra någon att säga ut sin tanke, äfven om det gälde att säga något illa om Andra Kammarens majoritet eller vår nuvarande regering. Jag är öfvertygad att folket är så pass upplyst, att det bedömer sådant yttrande efter förtjenst.

Dessutom förefaller det mig, som om man genom att oupphörligt lagstifta för och plåstra med dessa lotterier ville gifva sig ett skimmer af att vara bättre än man i verkligheten är. Att förhindra annonsering om lotterisedlar t. ex. är nu så maktpåliggande, att bestämmelser derom måste in i grundlagen! Först stiftar man en särskild lag mot lotterier och sedan anser man förbudet mot dem så viktigt,

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

att det måste införas i sjelfva Tryckfrihetsförordningen. Detta synes likväl vara temligen brådstörtadt, åtminstone för närvarande, då man ju utbjuder lottsedlar till och med inom Riksdagens egna lokaler, nemligen i klubben, der man kan få köpa lotter till ett af Öfverståthållareembetet i Stockholm medgifvet lotteri. Men är lotteri omoraliskt i ett fall, så är det också i alla, inländska såväl som utländska.

Derjente förefaller det mig, som om genom det ifrågasatta grundlagsstadgandet våra tidningsutgifvare skulle kunna blifva ett slags fiskaler öfver våra inhemska lotterier. Bötesbestämmelserna skulle nemligen gälla inbjudningar till deltagande i lotteri, "*som ej tillåtet är*". Tidningsutgifvaren skulle därför väl se sig före, innan han införde en tillåten lotteriannons, eller också skulle annonsören förpligtas att förete Öfverståthållareembetets eller vederbörande länsstyrelses resolution om tillstånd att verkställa den utlottning, hvarom annonseras. Önskade man annonsera i många tidningar, så finge man för hvarje redaktion förete styrkt afskrift af resolutionen.

Herr Rundbäck yttrade bland annat, att det förefölle honom orimligt, att tillkännagifvanden finge ega rum om hvad som icke vore tillåtet; men sådant läser väl ofta förekomma och icke kunna undvikas. Det står t. ex. i strafflagen, att man icke får suppa sig full, men sådant oaktadt får man här dagligen se annonser både om spritvaror och kaféer eller andra ställen, der man kan suppa sig full, utan att det faller någon in att påstå att sådana annonser äro omoraliska. Det finnes många andra tillkännagifvanden, egnade att möjligen locka människor i förderf, som liksom detta exempel äro fullt jemförliga med annonser om lotterier. Vi veta alla att det t. ex. ofta förekommer annonser om en mängd läkemedel, som införas i landet och hvilka uppgifvas skola bota alla möjliga eller åtminstone en hel mängd sjukdomar. Efter hvad jag försport, lära dessa läkemedel till större delen icke vara annat än ren humbug; och dock har man icke ansett sådana annonser böra förbjudas, utan trots sig böra lemna åt allmänheten att sjelf bedöma hvad som är godt eller ondt och huru den bör i sådant hänseende handla. Vidare förekomma ju här i Stockholm såväl som på andra orter i landet så kallade bazarer för åtskilliga ändamål, der man knappast kan hinna inom dörren, innan man mötes af kollektörer eller hvad man skall kalla dem, som truga och tvinga den besökande att köpa lottsedlar på alla både möjliga och omöjliga föremål; och ej anses det omoraliskt.

Jag tror vidare att man bör fästa afseende på den lag, som här är i fråga att ändras. För min del kan jag icke finna, att förevarande fråga är af den beskaffenhet, som i grundlagen afses, då der talas om högst nödiga och nyttiga förändringar i grundlagarne.

Man ser huru lätt det går att få igenom förslag om inskränkningar, lika väl som från denna Kammares sida hinder icke pläga möta för införande af förändringar, som åsyfta större frihet. — Det har ju gått så lätt att få igenom denna fråga om lotteriannonserna. — En annan gång kan det gå lika lätt att tumma in någon annan förändring i grundlagarne; och så kan det slutligen lätt hända, att

vår tryckfrihet snart finnes till blott på papperen och icke i verklig-
heten.

Slutligen vill jag nu bedja att få uppläsa det yttrande jag förut påpekat. Det lyder sålunda: "Jag tror icke — det är en allvarsam sak, hvarom här är fråga — att det kan vara med grundlagens anda och mening öfverensstämmande att i densamma införas bestämmelser, som skulle komma att liksom utöfva förmynderskap inom hvarje hem, öfver hvarje myndig och sjelfständig persons handlingar. Icke heller tror jag det kan vara klokt att på detta sätt ingripa i den enskildes göranden och låtanden, ty det synes mig, som om man gerna kan tillåta hvar och en att hushålla i detta fall som han för godt finner, helst dylika bestämmelser kunna af den, som det vill, mycket lätt kringgås, såsom t. ex. genom kollektörer och med postens tillhjälp. Man har i detta fall talat om postförbud. Ja, det skulle just innebära ett erkännande af vår egen oförmåga att förstå hvad som är rätt, och att införa förbud för tidningarne att publicera lotteriannonser skulle föranleda så mycket trassel och så mycken oreda i alla förhållanden, som man gerna kan tänka sig."

Det är på grund af de skäl jag anført och hufvudsakligen på grund af de skäl, som innehållas i det nu upplästa anförandet, som jag förenar mig med dem, som yrka afslag.

Herr *Svensén* instämde med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Granlund: Herr Talman! Mine Herrar! Man hade väl knappast kunnat tänka sig, att i denna Kammare de utländska lotterierna vid denna riksdag skulle få så många försvarare, då man erinrar sig den utgång lotterifrågan fick vid den riksdag, under hvilken den förra gången förevar. Jag ber att få återföra i herrarnes minne, huru lotterikollektörerna begagnat sig af sjelfva diskussionen i frågan vid riksdagen år 1880 till att i sina lotteriprospekter, som sedermera spredos land och rike omkring, låta införa utdrag af de talares yttranden i denna Kammare, som kunde tydas till förmån för lotteriväsendet. Det är visserligen sant, att dessa yttranden icke blefvo fullt riktigt återgifna af lotterikollektörerna, men sjelfva faktum kvarstår ändock, att de begagnades i en förvrängd riktning såsom förordande deltagande i de utländska lotterierna. En talare här har åberopat som stöd för sin åsigt hvad en talare från Malmö, som nu icke längre är ledamot af denna Kammare, 1880 anført till förmån för lotterierna; men den af honom citerade talarens yttrande afsåg konst- och industrilotterierna, och dessa äro ju helt olika de vanliga lotterierna, ty med sådana företag afses egentligen blott att lemna hjälp och uppmuntran åt arbetare och nybörjare i konst, industri och handaslöjd, men sedan man nu tagit bort äfven industrilotterierna, har man dock tillåtit en ohejdad annonsering om deltagande i de utländska lotterierna.

Här har yttrats att de utländska lotterikollektörerna skulle genom antagande af kommissionärer i hvarje by kunna sprida sina lottsedlar.

Jag tror icke det lyckas att, huru lockande de der annonserna om dylika kommissionärskap än äro, få många som vilja åtaga sig

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

dylika uppdrag, att så der i hemlighet vara redskap åt lotterierna, jag känner ingen enda stad eller by, der dylika agenter finnas.

Lotteriannonserna i stora och små tidningar hafva deremot genom det lockande, som der innehålles, haft åsyftad verkan i hela landet.

En talare, sjelf tidningsredaktör, har sagt att tidningsredaktörerne skulle kunna kringgå de stadganden, som nu äro i fråga, genom införande af ledande artiklar i ämnet eller på något annat egendomligt sätt. Det är ju emellertid gifvet, att tidningsredaktören icke gerna kan erhålla eller taga någon betalning för dylikt tillkännagifvande utan ett särskildt aftal med den utländske lotterikollektören, och det vore åtminstone ej fosterländskt att på sådant sätt kringgå lagen.

Man har också sagt, att en sådan lagbestämmelse som den nu ifrågasatta icke skulle leda till det åsyftade målet, utan att i allt fall lotteriprospekt i tusental skulle komma att genom bref och på annat sätt spridas inom landet. Naturligtvis kan man genom att antaga ifrågavarande förslag icke förhindra spridningen af lotteriinbjudningar på dylikt sätt, men brefven komma i de allra flesta fall i papperskorgen; jag tror icke det är många, som bry sig om dem, och icke kunna bref så spridas som annonser i de flesta tidningar; en sådan spridning af bref skall kosta betydligt och således tillföra postverket inkomst.

Något talande skäl synes mig icke vara anfördt emot detta förslag, och jag är öfvertygad om, att allmänheten inom landet skulle blifva verkligt förvånad, om förslaget nu skulle falla.

Jag anhåller om bifall.

Herr Borg: Jag ber endast få berigtiga en ärad talares på stockholmsbänken uppfattning i fråga om ett yttrande i mitt förra anförande, hvilket yttrande han ansett innebära ett förlöjligande af ett par aktade f. d. ledamöter inom denna Kammare. Naturligtvis har han missförstått mig, förmodligen icke riktigt hört hvad jag sagt. Jag yttrade nemligen, att jag betraktade dessa ledamöter såsom representanter för förmynderskapsidén, samt att ett antagande af föreliggande förslag skulle utgöra ett värdigt äreminne öfver denna deras ståndpunkt i frågan. Detta vidblifver jag och vill blott att *detta är detta*.

Herr Danielson: Det var med anledning af Herr Liss Olof Larssons yttrande som jag begärt ordet. Han har velat framhålla, att jag i denna fråga väsentligen ändrat åsichter, men jag tror, att det icke är så farligt dermed, som han tyckes vilja antaga. Jag vill uppläsa det förslag, som han åsyftade, och å hvilket jag röstade afslag. Förslaget afgafs af Herr Adlercreutz vid 1880 års riksdag och afsåg, att i tryckfrihetsförordningens 3 § omedelbart efter mom. 13 och före paragrafens slutpunkt skulle tilläggas ett nytt moment af följande lydelse: "14:o. Inbjudningar till lotteri, äfvensom lotteriannonser samt vinstlistor för enskilda eller utländska lotterier. Brottet straffas med böter, högst etthundra riksdaler." Häruti låg, såsom herrarne finna, absolut förbud för lotteriinbjudningar till såväl utländska

lotterier som alla enskilda inländska. Detta kunde jag icke biträda. Men af Utskottets slutmening, der det heter: "På grund häraf anser sig Utskottet, *med villigt erkännande i öfrigt af det beaktansvärda i motionärens syftemål, böra hemställa*", etc., i hvilken slutmening jag instämt, synes, att ehuru jag icke velat vara med om att stadga sådant absolut förbud, som Herr Adlercreutz föreslagit, jag dock villigt erkänt det beaktansvärda i syftemålet af hans förslag, och då nu frågan återkommit i en annan form, har jag naturligtvis ingenting emot att biträda ett förslag, hvarigenom inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteri, som ej är tillåtet, äfvensom i utländskt lotteri förbjudas.

Herr Liss Olof Larsson har vidare yttrat, att förbud icke finnes för införande i tidningar af annonser om läkemedel, som vore förfalskade eller odugliga. Jag ber dock få anmärka, att i Tryckfrihetsförordningen finnas stadgade straffbestämmelser för meddelande i tidningar af lögnaktiga uppgifter till allmänhetens förvillande. Sådana annonser, som nyss nämndes, måste sättas i samma kategori som dylika lögnaktiga uppgifter och således falla under samma straffbestämmelser.

Jag har endast velat yttra hvad jag nu anfört för att visa, att jag verkligen icke ändrat åsigt i denna fråga.

Herr Hedlund: Jag ber att få afgifva den förklaring, att jag icke uttryckt mig så, som om ett kringgående från min sida af den föreslagna lagbestämmelsen skulle vara att befara i en ledande tidningsartikel. Jag har allenast yttrat, att en annons skulle kunna affattas på sådant sätt, att den icke blefve åtkomlig för detta straffstadgande, och att det kunde hända, att en tidningsredaktör, som af moraliska grunder afhåller sig från införande af annonser om lotteriföretag, skulle af ovilja mot den ifrågavarande lagbestämmelsen på trots vilja visa, att sådana annonser äfven med denna lag kunna införas. Ty sådant trots ligger verkligen i vår onda menliga natur.

Herr Sjöberg: Jag ber att med anledning af den näst föregående ärade talarens yttrande blott få göra den erinran, att jag, på sätt jag förmodar tydligen hördes, i de af mig begagnade ordalagen icke uttryckt ens den aflägsnaste tanke på, att han skulle kunna göra sig skyldig till något missgrepp i följd af det missmod, hvaraf han ansåg äfven den hederligaste tidningsskrifvare kunna fattas, derest den här ifrågavarande grundlagsförändringen ginge igenom. Jag tror mig således icke hafva felat mot samme talare, då jag uttryckte en bestämd förhoppning, att ett dylikt kringgående af grundlagen, hvilket han äfven i sitt senaste anförande antog möjligen kunna ega rum, icke skulle under någon form visa sig i hans egen aktade tidning.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Jag får öppet bekänna, att jag inom Konstitutions-Utskottet icke biträdt till det resultat,

Hvilande grundlagsändringsförslag.
(Forts.)

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

hvertill Utskottet i denna fråga kommit, och jag skall icke heller biträda förslaget här, emedan detsamma enligt min öfvertygelse icke kommer att leda till det resultat, som dermed åsyftas. Snarare fruktar jag, att det skall egga spelbegäret, enär det alltid är lockande att försöka kringgå en lag, som är så lätt att kringgå, som här synes vara händelsen; hvilket åter i sin tur verkar menligt på sedligheten inom samhället. Vill man verkligen söka förekomma utländska lotteriers spridande inom landet — en sak som äfven för mig är ett önskningsmål — så befarar jag, att man måste medgifva postverket rätt till censur af de bref, som genom detsamma befordras. Men det tror jag icke skulle blifva så särdeles angenämt. Med ett ord, jag anser förändringen komma att leda till alldeles motsatt resultat mot hvad man åsyftat.

Man har sagt, att förslagets förkastande af Andra Kammaren vore detsamma som att Kammaren frångått sin förra åsigt i ämnet samt ville befrämja lotteriet. Jag vill härvid blott erinra, att det är betydlig skilnad mellan att förklara ett grundlagsförslag hvilande till en kommande riksdag och att definitivt antaga detsamma. Genom att lägga en viss tidrymd mellan dessa begge särskilda beslut, har lagstiftaren tydligen afsett att bereda tillfälle till ytterligare begrundande af den sak, hvarom fråga kan vara.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Öfverläggningen var slutad Enligt de yrkanden som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till det föreliggande förslaget och dels på afslag derå. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef en så lydande omröstningsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som antager det i Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 1 intagna, från 1881 års riksdag hvilande förslag, om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är ifrågavarande förslag af Kammaren förkastadt.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 134 Ja mot 47 Nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt Ja-propositionen.

Mot detta beslut anmäldes reservation af Herr *Sven Nilsson*.

Slutligen skedde föredragning af det från riksdagen år 1881 hvilande förslag om ändring i Tryckfrihetsförordningen för vinnande af utvidgad frihet att anlägga boktryckeri, enligt hvilket förslag åt nedannämnda §§ och moment af Tryckfrihetsförordningen skulle gifvas följande lydelse:

§ 1.

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckerireglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes.

Då boktryckeri utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifter författare och utgifvare lyda under *närmaste stads rätt*.

Den nytt boktryckeri inrättar — — — — innehåll och skrifart.

§ 5.

6:o) Förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller, på sätt i § innehåller, vid anläggandet anmäldt blifvit. *Stämningstid vare åtta dagar, om boktryckeriet är beläget i stad, men i annat fall fjorton dagar.* Uppstår fråga om boktryckares eller författares af en tryckt skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de vid *Rätten* personligen till svars stånda, men åtnjuta i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän lag och särskilda författningar, uti allt hvad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

8:o) Finner Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud sig befogad, att, på de grunder för qvarstad å tryckt skrift, här ofvan stadgade äro, förordna eller äska, det någon skrift med qvarstad beläggas må, vare han eller det berättigad att *sådan qvarstad erhålla, medelst skyndsam handräckning, som ej får vägras, af vederbörande Konungens Befallningshafvande, magistrat eller kronobetjent*; börande öfver förloppet af qvarstadsförrättningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade skriften, om och huru många exemplar då ännu finnas uti boktryckarens värjo, anteckning trefaldt författas, hvaraf den ena tillställes Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud, den andra magistraten *i den stad, hvarunder boktryckeriet enligt § 1, lyder*, och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig att, vid ansvar såsom för eambetsförsummelse, med näst afgående post, en afskrift af denna anteckning till Justitiekanslaren insända. I Stockholm varde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiekanslaren aflemnad. Justitiekanslaren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna allrasist inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktor förordnat, då domstolen, sist inom åtta dagar, må pröfva, om qvarstaden skall ega bestånd. Sker det ej och är icke qvarstad inom en månad hafven, ege

Hvilande grundlagsändringsförslag.
(Forts.)

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräckning till kvarstadens beläggande meddelad blifvit, att fordra dess brytande, hvilket icke vägras må, vid ansvar af embetes förlust. Chefen för Justitiedepartementet — — — — — erhållas.

12:o) I frågor om kvarstad böra, i sådant fall, *vederbörande Konungens Befallningshafvande, magistrat eller kronobetjent* ovägrigen och vid ansvar biträda; dock må — — — — — inlemnad.

Beträffande detta förslag anförde

Herr Rydin: Vi hörde nyss en ärad talare anmärka, att man icke skulle belamra Tryckfrihetsförordningen med otydliga stadganden. Det är med anledning af detta yttrande, som jag föränledes att söka visa betänkligheten af att antaga ett förslag, sådant som det föreliggande, rörande anläggande af boktryckeri å landet, utan att i sammanhang dermed vidtagas deraf beroende ändringar i stadgandena om öfvervakandet af tryckta skrifers utgifvande, om rätttegången i tryckfrihetsmål och om kvarstad å tryckta skrifter.

Tryckfrihetslagstiftningen har till ändamål att befrämja tryckfriheten, att förverkliga den grundsats, att hvarje svensk man har rätt att utgifva skrifter öfver och behandla hvilka ämnen som helst rörande samhället och samfundslifvet. Men på samma gång denna rättighet förefinnes, har man ansett det vara af vikt, att de vådor, som äro förenade med tryckfrihetens missbruk, dels förekommas och dels aflägsnas. På grund häraf finna vi, att två olika strömningar genomgå vår Tryckfrihetsförordning, den ena mycket liberal och den andra mycket sträng. Det är bestämmelserna om öfvervakandet af tryckta skrifers utgifvande och om kvarstad, som göra Tryckfrihetsförordningen mycket sträng på samma gång som tryckfriheten är mycket stor.

Jag vill nu fästa uppmärksamheten på, huru detta öfvervakande är beskaffadt. Det heter nemligen i 4 § mom. 2 att af hvarje skrift, som utgifves, skall boktryckaren i samma ögonblick, som den sprides, aflemna ett exemplar till chefen för Justitiedepartementet eller dennes ombud. Vidare är det tillåtet detta ombud att efter eget godtfinnande och utan allt ansvar belägga hvilken skrift som helst med kvarstad inom åtta dagar, och, såsom det vid ett föregående tillfälle blifvit yttradt, kan med stöd af dessa båda stadganden chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud när som helst omöjliggöra utgifning af skrifter, han har blott att belägga alla skrifter, som utkomma, med kvarstad och derigenom hindra hvarje slags publikation, i synnerhet när fråga är om periodiska skrifter.

Slutligen är det också en annan viktig och väsentlig grundsats, som genomgår Tryckfrihetsförordningen, och det är snabbheten i *rätttegångsättet*, hvarjemte till förekommande deraf, att den, som blifvit tilltalad för en brottslig skrifs utgifvande, skall kunna ensidigt uppfattas och orättvist dömas, i vår Tryckfrihetsförordning införts stadganden om s. k. *jury* i tryckfrihetsmål. Men denna jurys sammansättning utgår från den förutsättningen, att med hänsyn till det inflytande, de lokala förhållandena utöfva på sinnesstämningen, hvad som på ett

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

ställe kan anses vara mot Tryckfrihetsförordningens föreskrifter stridande, på ett annat ställe ej så strängt uppfattas, och till följd häraf har lagstiftaren visligen föreskrifvit, att till jurymän icke få tagas andra än sådana personer, som bo antingen på sjelfva tryckningsorten eller också i trakten närmast deromkring. I följd af dessa förhållanden, som afse ett noggrant öfvervakande, och på grund af de föreskrifter, som gälla i afseende å rättegångsordningen, har i Tryckfrihetsförordningen intagits såsom en förutsättning, på hvilken alla dessa bestämmelser hvila, det förhållande, att boktryckerier endast få finnas i stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil. Det är denna förutsättning, vid hvilken vår uvarande tryckfrihetslagstiftning är bunden, och det var äfven denna förutsättning Konstitutions-Utskottet vid sistlidne riksdag ansåg så till vida ega betydelse, att Utskottet då icke vågade föreslå andra former för öfvervakande af tryckta skrifers spridning och för tryckfrihetsmåls behandling än sådana, som i allmänhet gälla för städerna; och till följd deraf har också hela rättegången i tryckfrihetsmål skjutsats in till närmsta stad, oaktadt denna ibland kan vara belägen på 6 å 7 mils afstånd, ja längre från tryckningsorten. Hela processen skall nu dit förflyttas och der utageras. Der skola jurymännen väljas, och den åtalade måste välja sådana ibland personer, som kanske icke hafva den ringaste bekantskap med förhållandena på den ort, der den åtalade skriften utgifvits, och som för öfrigt äro för honom okända, så att han ej kan veta, hvilka af dem han skall välja. Med afseende å de svårigheter, som sålunda förefinnas, ansåg sig regeringen år 1870 icke kunna antaga det förslag, som då af Konstitutions-Utskottet framlades — och hvilket jag får säga, att jag såsom dåvarande ledamot af nämnda Utskott biträdde — samt af begge Kamrarne godkändes.

Men nu frågas: finnas de förutsättningar ännu kvar, på hvilka regeringen då grundade sitt afslag, eller hafva de sedan dess förändrat sig så, att man nu skulle kunna acceptera det förslag, som regeringen år 1870 icke kunde antaga? Enligt min åsigt har man svårt att härpå gifva annat svar än nej. Tager man i betraktande bestämmelserna i fråga om rättegångssättet, som ju här afse att åstadkomma snabbhet i rättegången, så kan en sådan icke gerna befrämjas deraf, att parterna skola infinna sig uti en stad, som ligger kanske 6 å 7 mil från den ort, der de äro boende och der det möjligen finnes domstol. Visserligen invänder man, att rådstufvurätterna i städerna hafva oftare sammanträden än landsrätterna, men detta är dock icke af så stor betydelse i de trakter, der häradsrätterna numera hafva sammanträden en gång i månaden. Vidare vill jag påpeka en annan omständighet. Ut i andra stycket af 1 §:s femte moment heter det, att då boktryckeri utom stad anlägges, skola alla mål, som boktryckningen röra, lyda under närmaste stads rätt, således skall en mängd förhållanden mellan boktryckaren och hans arbetare, oaktadt de äro af alldeles samma natur som förhållandena mellan andra näringsidkare och deras arbetare på landet, bedömas af närmaste stads rätt, hvilket ju måste medföra flerahanda olägenheter såväl för arbetsgifvare som för arbetarne. Men denna oegentlighet beträffande forum i mål af nu

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

angifna beskaffenhet framträder ännu tydligare i de fall, då den närmaste staden är en sådan, som icke har egen jurisdiktion, såsom exempelvis Haparanda. Den, som har ett boktryckeri i närheten af denna stad, måste då i mål, som röra boktryckningen, höra under den landsrätt, hvarunder staden lyder, och får icke draga målen under landsrätten å den ort, der boktryckeriet är beläget. Slutligen bör ej heller förglömmas den olägenhet, som är förenad med ifrågasvarande bestämmelse om forum, der närmaste stad är af mindre betydighet. För åtskilliga små städer är det ofta svårt nog att få en borgmästare eller bisittare i rätten, i följd hvaraf denna vanligtvis består af för tillfället förordnade personer, hvadan ej sällan i sådana rätter saknas den erfarenhet, som är af vigt för dessa måls rigtiga afgörande. Det torde därför kunna ifrågasättas, om icke ärendenas behandling skulle blifva mycket bättre, derest de finge upptagas af en landsrätt, med dess säkrare och något långsammare rättsskipning.

Hvad *öfvervakningen* af tryckta skrifers allmängörande angår, så är stadgadt, att i samma stund en skrift utgifves skall ett exemplar deraf aflemnas, i Stockholm till justitieministern och i landsorten till hans för detta ändamål utsedda ombud. En tidningsutgivare på landet får således icke kringsprida sin tidning, förr än han aflemnat ett exemplar af densamma till justitieministerns ombud samt erhållit bevis om att denne mottagit det. Men detta ombud kan bo på kanske två mils afstånd från tryckeriet, och tidningsutgivaren måste därför hålla sig en ständig kurir, som för hvarje tidningsnummers utgifvande har att tillryggalägga dessa två mil fram och tillbaka, innan tidningen får kringspridas, hvilket förhållande förlamar skriftens tryckning och spridning.

Följden blir därför den, att laglydiga boktryckare, som vilja utgifva skrifter till allmänhetens nytta, finna sig, i följd af de olägenheter, som äro med utgifningen förenade, nödsakade att förlägga tryckeriet i en stad, men att återigen de, som utgifva skrifter af brottsligt och osedligt innehåll, låta trycka dem på landet, der de kunna dölja sig i någon undanskymd vrå, utan att bry sig om föreskriften att till justitieministerns ombud i rätt tid aflemna exemplar af sina skrifter. Den garanti emot pressens missbruk, som innehålles uti ombudets rätt till kvarstad, blir af ringa betydelse till följd deraf att det hvilande förslaget ej tagit hänsyn till svårigheten att tillämpa stadgandena angående *quarstad*. För att få en skrift belagd med sådan måste man vända sig till Konungens Befallningshafvande — d. v. s. här Öfverståthållareembetet — vederbörande magistrat eller vederbörande kronobetjent. Till vederbörande magistrat kan afståndet vara flera mil, och det lämpligaste synes då vara att anlita kronobetjeningen. Men då frågas: hvem är vederbörande kronobetjent? Enligt utsökningslagen är det kronofogden, som eger rätt att belägga med kvarstad; men tvifvel kan uppstå, huruvida ej annan kronobetjent kan anses pliktig dertill, hvadan lätt tvist kan uppstå om hvem som är vederbörande kronobetjent. Men äfven om kronofogden i orten skall anses såsom vederbörande kronobetjent, så inträffar ej sällan, att han vid tillfället icke är att träffa, hvadan åtta dagar

kunna förflyta, utan att något kan göras åt saken. Men enligt Tryckfrihetsförordningen *skall* qvarstaden verkställas senast inom åtta dagar efter skriftens utgifvande, och då sådana svårigheter dermed kunna vara förenade, som jag nu nämnt, finner man, att på landet ganska lätt skulle kunna uppblomstra tryckerier, hvilka just hade till ändamål hvad som af en talare förut i dag påpekats i fråga om lotterier, nemligen att utsprida en osedlig litteratur, egnad att skadligt inverka på landtbefolkningen. Det är således dylik litteratur, som komme att främjas genom medgifvande af rättighet att anlägga tryckeri på landet med bibehållande i öfrigt af gällande bestämmelserna angående rättegångssättet, öfvervakningen och beläggandet med qvarstad.

Men, invänder man, allt det, som jag nu påpekat, är visserligen olägenheter, men de torde icke vara så allmänna och följaktligen icke heller af någon synnerlig betydelse. Justitieministern och hans ombud äro mycket beskedliga och en skrifts beläggande med qvarstad kommer nästan aldrig i fråga. Man behöfver dessutom ej befara några excesser eller missbruk, ty de ställen der tryckerier komma i fråga äro köpingar eller folkrika socknar. Till följd häraf bör man ej längre låta ifrågavarande inskränkning af en medborgerlig rättighet stå qvar, utan här likasom i öfrigt tillämpa våra frihetsgrundsatser. Man anser därför att äfven den, som idkar boktryckerirörelse bör blifva delaktig af de förmåner, som 1864 års näringsfrihetsförordning gifver. Denna 1864 års förordning skänker oss, som vi veta, en näringsfrihet, större än kanske i något annat land, men den fordrar dock, äfven den, af hvar och en, som vill i egenskap af näringsidkare träda i beröring med allmänheten, vissa personliga egenskaper, också ganska viktiga, nemligen att han skall hafva god frejd samt råda öfver sig sjelf och sin egendom. Men enligt det nu föreliggande förslaget skulle för den, som vill anlägga ett tryckeri, icke ens erfordras dessa vilkor, att hafva god frejd och råda öfver sig och sitt gods; och det skulle måhända kunna inträffa att, likasom nu finnas ansvaringar för tidningsutgifvare, äfven boktryckare började använda ansvaringar, som hafva intet att förlora.

Det är af dessa skäl, som jag anser det betänkligt att bifalla förslaget i den form det nu föreligger, utan får jag hos Herr Talmanen yrka afslag å detsamma.

Herr Hedlund: Villigt må jag medgifva, att med de många brister, som vidlåda vår Tryckfrihetsförordning, utöfningen af tryckerirörelse på landet kan blifva ganska bekymmersam, om man nemligen skulle tro deraf uppstå så många faror, som af den föregående talar-
 *
 ren påpekats; ty der finnas i denna Tryckfrihetsförordning åtskilliga föreskrifter så orimliga, att de helt enkelt äro omöjliga att efterlefva. Man skulle därför under nuvarande förhållanden nästan kunna känna sig frestad att påstå, att om dessa brister ytterligare ökades med en eller annan, så vore dermed ingen fara skedd. För min del vill jag dock icke direkt drifva ett sådant påstående, men så mycket vill jag dock hafva sagdt, att icke böra dessa nu förefintliga brister i vår tryckfri-

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

hetslagstiftning få åberopas såsom något skäl, hvarför man icke nu skulle kunna godkänna det föreliggande förslaget. Jag har redan förut tillåtit mig fästa Kammarrens uppmärksamhet på de egendomliga olägenheter, som medfölja ett ombyte af egare till ett tryckeri. Der stadgas nemligen i 1 §, att den, som inrättar nytt boktryckeri, skall vara skyldig att sist fjorton dagar, innan någon skrift derifrån utgifves, derom göra anmälan hos vederbörande magistrat och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Detta går nog lätt för sig. Men sedan heter det vidare: »der boktryckeri ombyter egare, åligge den nya egaren att innan någon skrift utgifves göra så beskaffad anmälan som nu sagd är.“ Deraf skulle väl då följa, att om jag köper eller öfvertager ett tryckeri, får jag icke förrän efter 14 dagar derifrån utgifva någon skrift.

Den föregående talaren har påpekat ett annat stadgande, hvilket jag visserligen icke uppfattat så som han, men det innehåller dock ett ytterligare bevis, att Tryckfrihetsförordningen innehåller föreskrifter, som, om de skola tolkas strängt efter ordalydelsen, äro rent af utförbara. Den förre talaren ville nemligen tolka föreskriften, att i samma stund en till försäljning afsedd skrift utgifves, ett exemplar deraf bör ”aflemnas“ till chefens för Justitiedepartementet ombud så, att skriften före spridningen skall hafva kommit ombudet i handom, under det man nu i allmänhet anser föreskriften uppfylld dermed, att skriften blifver *afsänd* till vederbörande. Vore nu den ärade talarens tolkning riktig och blefve lagen sålunda tillämpad, så skulle det sannerligen blifva mycket obehagligt för oss tidningsutgifvare. Nu skicka vi i samma ögonblick tidningen är färdig till utgifvande omedelbart ett exemplar med ilbud till ombudet, men det kan ju hända, att ombudet icke träffas hemma, och då skulle tidningens spridande af sådan orsak uppskjutas på obestämd tid? Och äfven om vårt bud träffar vederbörande, så ger man sig i allt fall icke tid att afvakta hans beräknade framkomst, utan äro före denna tid kanske många hundra exemplar af tidningen utlemnade. Den tolkning, den föregående talaren ville gifva åt detta stadgande, kommer sålunda i kollision äfven med nuvarande förhållanden. För min del tror jag dock, att en tidningsutgifvare fullgjort sin skyldighet i detta afseende, om han, innan tidningen utlemnas, *afsändt* ett exemplar deraf till vederbörande.

Vidare har här invändts, att ombudet kunde vara boende på långt afstånd från tryckeriet, och jag har icke heller förbisett detta, men jag tror dock, att det icke skulle löna sig att på landet anlägga ett tryckeri i en trakt, som icke vore så pass befolkad, att der finnes tillgång på personer, lämpliga att vara justitieministerns ombud, så länge nemligen dylika ombud anses behöfliga.

Äfven antyddes af den föregående talaren åtskilliga svårigheter, som skulle möta för verkställandet af en nödig ansedd qvarstad å en brottslig skrift; och jag medger att, om endast kronofogden skulle vara behörig att verkställa en sådan åtgärd, någon tid måste gå om, innan den komme till verkställighet. Men äfven denna våda anser jag icke vara så synnerligen stor. Ty äfven i en stad möter det stora svårigheter att på den vägen förekomma en skrifts spridning, då ju,

tack vare snällpressen, många tusen exemplar kunna hafva hunnit spridas, innan en sådan konfiskation komme till stånd. För min del är jag äfven benägen att i detta förhållande spåra den väsentligaste orsaken, hvarföre detta stadgande om kvarstad icke vunnit tillämpning.

Ty det är en styggelse, mine Herrar, att en person, vare sig nu han är ombud för chefen för Justitiedepartementet eller någon annan, skall kunna belägga en tidning med kvarstad och till och med göra detta utan något ansvar för den händelse tidningsutgifvaren blir frikänd och kvarstaden upphäfd. Denna person kan således, utan att utsätta sig sjelf för någon risk, ruinera hvilken tidningsutgifvare som han vill komma åt. Och om det derföre skulle dröja någon kort tid, innan åtgärden att belägga en skrift med kvarstad kan få vidtagas, vore det icke skadligt.

Betänkligare deremot vore, om den i grundlagen föreskrifna snabbhet i rättegången angående tryckfrihetsmål, som nu åligger våra domstolar i städerna, icke skulle kunna åstadkommas i fråga om mål, som rörde på längre afstånd från stad anlagdt boktryckeri. Jag vill dock säga, att denna snabbhet i allmänhet icke är så särdeles stor. Jag har sjelf varit med om tryckfrihetsprocesser, som dragit ut icke blott veckor utan månader, innan de blifvit afgjorda.

Vidare anförde den ärade talaren, att den föreslagna förändringen skulle medföra svårighet för svaranden i ett tryckfrihetsmål vid valet af jurymän, ity att han, om han hade sin bostad på längre afstånd från den stad, derunder tryckeriet hörde, ej finge dertill utse personer, boende i den ort der han vore känd, utan endast i staden eller orten nära derintill boende personer. Detta kan visserligen vara en olägenhet för svaranden, men denna olägenhet är käranden under nuvarande förhållanden ganska ofta underkastad; ty om t. ex. jag, som är bosatt i Göteborg, angripes uti en i Stockholm utkommande skrift, så är jag i detta afseende försatt i samma olyckliga belägenhet som ofvanberörde svarandepart. Men det kan ju understundom hända, att det rent af är en fördel att vara mindre känd af jurymännen.

Hvad vidare angår det af den ärade talaren påpekade förhållandet, att boktryckerier för närvarande kunna få anläggas af personer, som icke en gång hafva vitsord om god frejd, så erkänner jag gerna, att detta är en väl långt drifven liberalism mot boktryckarne. Jag har dock icke funnit att denna frihet blifvit missbrukad i städerna och tror derför icke heller, att någon fara härutinnan förefinnes i fråga om boktryckerier på landsbygden. Man kan visserligen tänka sig, att skandalskrifter skulle kunna komma att utgifvas af personer från sådana boktryckerier; men då bör man också besinna att under nuvarande förhållanden saken ingalunda är bättre, ty vill man trycka skandalskrifter, så finnes redan nu godt tillfälle dertill.

Jag vill ingalunda underkänna värdet af den ärade talarens argument, men jag tror dock att de icke böra väga så mycket, att man på grund af dem icke skulle vilja undanrödja något, som strider emot den borgerliga näringsfriheten eller förbudet att få drifva boktryckerinäring hvar som helst, så i staden som på landsbygden. Vi skola komma ihåg, att boktryckeriyrket är ett för det borgerliga lifvet väl-

*Hvilande
grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

behöfligt näringsfång, som producerar ej blott skrifter, utan mycket annat nyttigt och nödvändigt, såsom blanketter till fakturor, konnossementer, räkningar, tabeller m. m. Alla dessa rena yrkesalster skulle man ej få tillverka på landsbygden derföre, att boktryckeriet kunde blifva ett instrument för vissa farliga syften? Lika väl borde man då förbjuda anläggandet af en knifverkstad, emedan man der kunde komma att tillverka mordvapen.

Jag, som sjelf möjligen kunde hafva någon fördel af bibehållandet af nuvarande bestämmelser i fråga om rättigheter att anlägga boktryckerier, vill dock på det ifrigaste tillstyrka att den derutinnan nu förekommande inskränkning måtte upphöra lika väl som allt annat otyg, som går ut på att "skydda" den ena medborgaren på den andres bekostnad.

Herr *Anders Bengtsson* instämde med Herr Hedlund.

Herr Rydin: Jag blef uppkallad af Herr Hedlund, då han nämnde att det i praxis icke kommer i fråga att bötfälla personer, som utgifva skrifter utan att dervid iakttaga det stadgade påbudet att först aflemna ett exemplar deraf till justitieministerns ombud. Jag vet dock exempel på att en boktryckare fick böta 75 kronor, derför att han ej iakttog denna bestämmelse, utan öfverlemnade ombudets exemplar genom ett bud, som samtidigt utdelade exemplar till prenumeranterna. Budet gick nemligen från hus till hus och som ombudet bodde längre bort än en del prenumeranter, fingo dessa sina exemplar före ombudet. Och så snart angivelse härom sker, är det ombudets skyldighet att åtala den försumlige boktryckaren.

Herr Hedlunds yttrande innebar vidare en sats, som jag vill åberopa som ett slutligt skäl för mitt yrkande om afslag. Jag anser lika med honom en mera omfattande förändring af Tryckfrihetsförordningen nödig; ty tryckfrihetslagens bestämmelser angående öfvervakande, rättgångsform och konfiskation äro så sammanbundna med bestämmelsen om skrifers tryckning och spridning, att om man rubbade en liten del, måste man vidtaga motsvarande förändringar i det hela; och framför allt måste noga tillses, att till ändring ifrågasatt stadgande kommer i öfverensstämmelse med öfriga föreskrifter, som beröra ändringsförslaget.

Med anledning af hvad Herr Hedlund yttrade om god frejd för boktryckare, så ber jag att få erinra, att Konstitutions-Utskottet två gånger inkommit till Riksdagen med förslag derom, att för rättigheten att få anlägga boktryckeri skulle stadgas god frejd, och ingen röst höjde sig heller deremot, emedan man ansåg det vara fullt riktigt. Men förslaget föll derföre, att det ingick såsom ett moment uti ett genomgripande ändringsförslag, hvilket man ej var villig att gå in på.

Vill man nu göra en förändring uti förevarande afseende, så bör denna ej ske utan i sammanhang med en ordentlig genomarbetning af åtminstone det i Tryckfrihetsförordningen, som rör boktryckarens ställning, så att föreskrifter om skrifers tryckning och spridning och

de om öfvervakningen komma i ett ändamålsenligt samband med hvarandra.

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Det är ju så vanligt att hvarje förslag till ändring i grundlagen från något håll mötes med anmärkningar, och det förundrar mig således ingalunda att man haft åtskilligt att anmärka emot föreliggande förslag.

Den siste ärade talaren har sagt att detta Konstitutions-Utskottets förslag icke bör bifallas utan i sammanhang med företagandet af en grundlig omarbetning af allt, som rör rättegångsformen, beleggande med kvarstad, öfvervakande o. s. v. Jag är dock fullt förvissad om, att, derest Konstitutions-Utskottet grepe sig an med en sådan omarbetning, hvartill skulle erfordras lång tid, så skulle så många svårigheter uppkomma, att utsigten till framgång blefve ringa. Och talaren från Upsala yttrade sjelf, att ehuru icke någon röst höjde sig emot förslaget om införande i Tryckfrihetsförordningen af den bestämmelsen, att den, som önskar utgifva periodisk skrift, skall visa sig hafva god frejd, så föll dock detta förslag derföre, att det ingick såsom ett moment uti ett vidlyftigare förslag. Jag tror i likhet med den ärade talaren att om man, på sätt Utskottet nu gjort i fråga om förändring uti tryckfrihetslagen, går varsamt till väga, så skall man så småningom vinna sitt mål, hvilket deremot icke torde blifva fallet, om man vill vända upp och ner på allt på en gång. En handtverkare t. ex., som vill förbättra eller utvidga sin verkstad, rifver icke ner allt på en gång, utan söker att undan för undan, efter råd och lägenhet, förkofra sig.

Man må emellertid klandra vår Tryckfrihetsförordning huru mycket man vill, man må anse den alltför liberal eller alltför sträng, men ett är säkert, att denna tryckfrihetslag just icke lagt några hinder i vägen för spridande af vare sig godt eller ondt. De svårigheter, boktryckare och tidningsutgivare enligt lagen i fråga hafva att befara, äro så många, att det är mycket aktningsvärdt af dem, att de icke oftare råka illa ut, än de nu göra, men farhågorna äro dock mera inbillade än verkliga. Att man emellertid vid grundlagsändringar går tillväga så, att man rättar hvad rättas bör, men icke derutöfver, är alldeles riktigt och öfverensstämmande med grundlagen, som säger, att endast sådana ändringar böra göras, som äro nödiga, nyttiga och möjliga att genomföra.

Detta är något, hvarför Konstitutions-Utskottet städse skall hafva öppna ögon, ehuru jag medger, att det icke är så lätt för Utskottet att känna de skiftande meningarne i Kamrarne. Men hvad har då Konstitutions-Utskottet gjort i detta fall? Jo, det har endast föreslagit ett tillägg, som ansetts både nödigt och nyttigt, men i öfrigt med största grannlagenhet sökt bibehålla grundlagen oförändrad, äfven med dess fel, jag medger det gerna. Vi hafva icke rubbat något, för att icke uppväcka en storm af motsägelser, utan endast sökt tillämpa de bestämmelser, som nu finnas och som nu gällt sedan 1810, utan att vederligen hafva åstadkommit någon skada. Detta är ett tillvägagående, som jag tycker man borde hålla oss räkning för.

*Hvilande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

Nu har talaren på upsalabänken sagt, att svårigheter skulle uppstå i afseende å rättegångssättet, jurymannaval o. s. v. Ja, allt det der är sant, men hvem drabba dessa svårigheter? Jo, boktryckaren. Han skall ju anmäla hvilken stads jurisdiktion han vill sortera under, och eger således välja den, som för honom är beqvämast och bäst. Och att boktryckeriet är lagdt under stadsrätt måste ju vara en förmån, då rättegången derigenom blir snabbare än på landet, der kanske icke är ting mera än 2 till 3 gånger om året; och att få urtima ting vore kanske icke så lätt, samt blefve i alla händelser dyrbart. Hvad angår val af jurymän vore väl besynnerligt, om icke den tidningsutgivare eller boktryckare, som blefve stämd i tryckfrihetsväg, skulle känna så många personer i staden eller dess granskap, att han skulle kunna utse erforderligt antal jurymän. Och hvad angår Justitieministerns ombud tror jag väl, att den, som anlägger ett tryckeri, väljer en sådan plats, der någon lämplig person finnes att tillgå såsom sådant ombud. Beträffande kvarstaden, är det väl möjligt, att dermed blefve större tidsutdrägt; men hvem rör väl för det? Vilja Herrarne anse detta som ett hinder, då är visserligen den föreslagna ändringen omöjlig, ty icke kunna vi hafva särskilda ombud vid hvarje tryckeri; det tror jag åtminstone de fleste skulle motsätta sig. Om en person under alla dessa svårigheter vill anlägga ett tryckeri på landet, är det ju hans egen sak. Huruvida det skulle blifva sämre tryckerialster å landet än i stad, lemnar jag derhän; måhända blir det dåligt på landet, men det har ju skett äfven i stad. Man kan emellertid lika gerna antaga motsatsen. Och sjelfva tryckeriverksamheten i och för sig, såsom industri, drifves lika väl på ena som på andra stället.

Det enda Utskottet föreslagit är således, att hvad som hittills varit ett privilegium för städerna skulle utsträckas äfven till landet. Utskottet har gått så varsamt tillväga, som sakens vikt kräfver, och jag hoppas, att Andra Kammaren, då denna fråga redan många gånger varit ventilerad, nu bifaller ett förslag, som jag tror mig veta vara mycket efterlängtadt och hafva för sig många målsmän inom pressen. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Herr Talman! Jag skall icke uttala mig vidlyftigt i denna sak, då jag antager, såsom alldeles gifvet, att det föreliggande förslaget kommer att af Kammaren bifallas; men jag ber dock att deri få yttra några ord.

Jag får då till en början nämna, att jag i denna fråga har glädjen kunna helt och hållet instämma med min ärade vän från Göteborg. Dock var det ett yttrande, han fälde, som föranledde mig antaga, att han förbisett ett nuvarande faktiskt förhållande, och det föreföll mig, som delade han denna uppfattning med talaren på upsalabänken. Dessa herrar tycktes nemligen antaga, att tryckerier icke redan nu skulle anläggas och drifvas på landsbygden. Så är emellertid faktiska förhållandet, hvilket är lätt att se af annonser i åtskilliga tidningar, hvori tillkännagifves, att mot billigt pris utföras tryckeriarbeten, då requisitioner sändas till den eller den postanstalten på landsbygden. Jag förmodar, att dessa tryckerier i allmänhet begagna

sig af de små pressar, som införas från Amerika under det betecknande namnet *Liberty*pressar och nu äfven tillverkas på Köpings mekaniska verkstad. Det kan väl hända, att det är vid sidan af lagen som deras spridning på landsbygden skett, men ett faktum är, att många sådana pressar der finnas. I Påskallavik vill jag erinra mig, att tryckning i ganska stor skala bedrifves, så att jag antager, att man der måhända begagnar sig af en större press. Och på ett annat ställe å landet — vid Sörstafors i Vestmanland — vill jag påminna mig hafva sett två snällpressar — *snällpressar!* — i gång. Sant är, att på dessa tryckerier förmodligen endast tryckas handelssaker, men då emellertid tryckerier på landsbygden redan finnas, så är det icke mycket, som hindrar från att trycka äfven andra saker, och man behöfver ej göra sig alltför stora skrupler att der trycka t. ex. de lotteriprospekter, om hvilka den första talaren nämnde. Jag har ju här i min hand en sådan, en af dessa bekanta tidningsbilagor, som utgått i hundratusentals exemplar och sannolikt tryckts antingen hos Centraltryckeriets aktiebolag eller, i en senare tid, på något af Normanska bolagets tryckerier — jag antager på goda grunder ettdera vara händelsen, men vet det ej med visshet, ty — det iakttages i allmänhet som regel att på sådana tryckalster *icke* utsätta tryckningsorten. Denna prospekt innehåller dock åtskilliga saker af den beskaffenhet, att jag tycker det ej kunnat skada, om tryckningsorten stått utsatt; men har man prejudikat på, att i stor skala sådana saker kunna tryckas vid de största tryckerierna i hufvudstaden utan tryckorts utsättande, så är det ej osannolikt, att äfven på landsbygden likartade saker kunna utsändas från derstädes redan inrättade tryckerier. Om så förhåller sig och det lär ej motsägas, så är det väl bättre att söka reglera den der faktiskt befintliga boktryckeriverksamheten. Talaren på upsalabänken hade åtskilliga anmärkningar mot förslaget, och jag vill särskildt fästa mig vid den, som rörde jurymannaval. Han sade, att en boktryckare på landet, som blifvit stämd för t. ex. osedliga skrifter, hvilka talaren trodde ofta skulle komma att der tryckas och hvarigenom tryckfrihetsmål mot landstryckerier skulle blifva ganska vanliga, vore underkastad den olägenheten att nödgas välja sina jurymän i en kanske flera mil aflägsen stad. Jag ser häri en annan olägenhet. Det kan nemligen mycket lätt hända, att, om dessa tryckerier på landsbygden utveckla sig derhän, att från dem komma att utgifvas tidningar, och om dessa tidningar blifva lika starkt färgade i den ena riktningen som *en del* tidningar i städerna nu äro i den andra, att det då kan vara mer än skäligt ohelsosamt för en tidningsutgifvare på landsbygden att behöfva svara inför en rådhusrätt i stad och ej blott nödgas att i staden välja sina jurymän, utan äfven riskera att få jurymän valda mot sig icke blott af kändanden, utan också kanske af domstolen sjelf. Man har från domstolens sida sett exempel på jurymannaval, hvilkas fullständiga oveld icke varit höjd öfver misstanke. Emellertid skrämmer mig detta icke så mycket. Tvärtom ser jag deri en antydning, att, om sådana olägenheter för tryckerier på landsbygden komma att yppa sig, detta skall ytterligare medverka till den "genomgripande förändring" och den "ordentliga genomarbetning"

*Itillande grundlags-
ändrings-
förslag.
(Forts.)*

*Heilande grundlags-
ändrings-
förslag.*
(Forts.)

af hithörande frågor, som den ärade talaren på upsalabänken stälde fram för oss såsom ett önskningsmål i afseende på tryckfrihetslagen. Jag delar med honom åsigten om, att denna lag nog behöfver omarbetas; och jag hoppas och förmodar, att, *när* den kommer att omarbetas, detta måtte ske i samma anda, som lifvade de första författarne af vår tryckfrihetslag.

Herr Talman. Utan att blunda för att med fog åtskilliga invändningar kunna göras mot föreliggande förslag, ber jag, då jag anser det ega öfvervägande förtjenster, få yrka bifall till detsamma.

Herr C. A. Larsson: Den förste ärade talaren har visserligen framställt åtskilliga anmärkningar mot det föreliggande förslaget; men bland dem fans icke en enda, afseende att förslagets antagande skulle för *allmänheten* medföra någon olägenhet. Skulle för någon olägenhet uppstå deraf, vore det för *boktryckaren*. Sedan vi emellertid nu hört tvenne stora boktryckare — stora med hänsyn till det myckna tryck, som utgår från deras tryckerier — förorda detta förslag, som skall medföra en mängd konkurrenter till dem äfven på landsbygden, så, och då jag tror, att denna Kammare är mycket lifvad för näringsfrihetens utveckling, i följd hvaraf antagligen få af Kammarens ledamöter skola rösta mot förslaget, anser jag, att vi icke längre böra hålla några vidlyftiga tal, utan hufvudstupa godkänna detsamma; ty det kan icke falla, oaktadt de invändningar, som äro gjorda mot detsammans antagande.

Herr Danielson: Jag skall icke vara mångordig. Jag skall endast bedja att få nämna, att jag icke anser de invändningar, som en talare på upsalabänken mot förslaget anfört, vara synnerligen viktiga, utan föreställer mig, att de skäl Utskottet anfört tala öfvervägande för saken. Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och Herr Talman gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, blef det förevarande grundlagsändringsförslaget af Kammaren antaget.

§ 9.

Till bordläggning anmälades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 2, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1881 års riksdag;

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län till begrafningsplats för Christine församling i Falun; och

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående

upplåtelse till Vesterås stad utaf delar af kronolägenheterna Stallhagen och Munkängen; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Memorial N:o 1 (i samlingen N:o 1), i anledning af Herr Christen Assarssons till Utskottet remitterade motion rörande afskaffande af en utskylld, benämnd resekallspenningar, utgående till presterskapet i Skåne.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	Herr <i>Johannes Jonson</i>	under 5 dagar från och med den 13 Februari,					
	„ <i>C. M. O. Schenström</i>	„ 6	„	„	„	„	15
	„ <i>P. G. Sandberg</i>	„ 10	„	„	„	„	17
och	„ <i>A. Larsson</i> i Lund	„ 7	„	„	„	„	18

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.